

BIULETYN

CENTRALNEJ RADY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

1973

Warszawa, dnia 2 lipca 1973 r.

Nr 6

SPIS TREŚCI

Dział B

Poz. 36	— uchwała Nr 64 Rady Ministrów z dnia 23 marca 1973 r. w sprawie zasad kierowania pracowników uspołecznionych zakładów pracy do szkół dla pracujących i na studia dla pracujących w szkołach wyższych oraz w sprawie ulg i świadczeń przysługujących tym pracownikom od zakładów pracy	102
„ 37	— uchwała Nr 78 Rady Ministrów z dnia 4 kwietnia 1973 r. w sprawie zwolnień od pracy w uspołecznionych zakładach pracy	105
„ 38	— uchwała Nr 94 Rady Ministrów z dnia 24 kwietnia 1973 r. w sprawie obchodów uroczystości branżowych (zawodowych), zakładowych i regionalnych	109
„ 39	— rozporządzenie Ministra Przemysłu Spożywczego i Skupu z dnia 26 marca 1973 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach przemysłu tytoniowego	111
„ 40	— zarządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 20 marca 1973 r. w sprawie zasad obliczania efektów stanowiących podstawę do ustalania wysokości wynagrodzeń za pracownicze projekty wynalazcze	114

DZIAŁ B

36.

UCHWAŁA NR 64 RADY MINISTRÓW

z dnia 23 marca 1973 r.

w sprawie zasad kierowania pracowników uspołecznionych zakładów pracy do szkół dla pracujących i na studia dla pracujących w szkołach wyższych oraz w sprawie ulg i świadczeń przysługujących tym pracownikom od zakładów pracy.

(*Monitor Polski z dnia 17 kwietnia 1973 r. Nr 18, poz. 111*)

W celu umożliwienia zdobycia wyższych kwalifikacji i osiągnięcia awansu społecznego zdolnym, wyróżniającym się w pracy zawodowej pracownikom, zapewnienia im warunków uzyskiwania dobrych wyników w nauce i sprawnego jej przebiegu oraz w trosce o zapewnienie dyscypliny pracy i właściwe funkcjonowanie zakładów pracy Rada Ministrów uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Przepisy uchwały mają zastosowanie do pracowników uspołecznionych zakładów pracy, którzy:

- 1) na podstawie skierowania zakładu pracy:
 - a) ubiegają się o przyjęcie do ogólnokształcących i zawodowych średnich szkół dla pracujących (zaocznych lub wieczorowych) lub o przyjęcie na studia dla pracujących (zaoczne lub wieczorowe) w szkołach wyższych,
 - b) odbywają naukę w ogólnokształcących i zawodowych średnich szkołach dla pracujących (zaocznych lub wieczorowych) lub odbywają studia dla pracujących (zaoczne lub wieczorowe) w szkołach wyższych,
 - 2) odbywają naukę w zasadniczych szkołach zawodowych dla dorosłych (zaocznych lub wieczorowych).
2. Przez średnie szkoły zawodowe należy rozumieć licea zawodowe, technika zawodowe, szkoły artystyczne II stopnia oraz szkoły policealne.
3. Przepisy uchwały dotyczące średnich szkół zaocznych stosuje się także do szkół korespondencyjnych.

§ 2. 1. Zakłady pracy mogą udzielać skierowań do szkół średnich (zaocznych lub wieczorowych) oraz na studia (zaoczne lub wieczorowe) w szkołach wyższych zdolnym, wyróżniającym się w pracy zawodowej pracownikom wykazującym się wzorową postawą moralną i obywatelską, którzy posiadają co najmniej:

- 1) roczny okres zatrudnienia w danym zakładzie pracy — w razie kierowania do szkoły średniej,
- 2) dwuletni okres zatrudnienia w danym zakładzie pracy — w razie kierowania na studia w szkole wyższej.

Ponadto warunkiem skierowania pracownika na studia (zaoczne lub wieczorowe) w szkole wyższej jest w zasadzie zgodność obranego kierunku studiów z wykonywaną pracą albo z potrzebami zakładu pracy.

2. Przy udzielaniu skierowań zakłady pracy powinny brać pod uwagę w pierwszej kolejności tych pracowników określonych w ust. 1, którzy są obowią-

zani w myśl odrębnych przepisów do uzupełnienia wykształcenia.

3. Skierowanie do szkoły lub na studia w szkole wyższej wydaje zakład pracy na podstawie opinii rady zakładowej oraz organizacji młodzieżowej i stowarzyszenia naukowo-technicznego lub innego stowarzyszenia o charakterze zawodowym, działających na terenie zakładu pracy.

4. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania może ustalić wykaz średnich szkół zawodowych, mających szczególne znaczenie dla gospodarki narodowej. Zakład pracy obowiązany jest udzielić skierowania (ust. 1) pracownikowi ubiegającemu się o przyjęcie do takiej szkoły.

§ 3. 1. Nauka w szkole lub studia w szkole wyższej nie mogą usprawiedliwiać niewywiązywania się z przydzielonych pracownikowi zadań.

2. Pracownik obowiązany jest informować zakład pracy o postępach w nauce (studiach) i o jej przebiegu w szkole (szkole wyższej), a w szczególności przedstawiać corocznie świadectwo stwierdzające promocję albo zaliczenie roku.

§ 4. 1. Zakłady pracy, w których praca odbywa się w systemie zmianowym, powinny, jeżeli nie zagraża to wykonywaniu zadań produkcyjnych lub innych podstawowych zadań zakładu, ustalać harmonogramy pracy uczących się pracowników w sposób możliwie nie kolidujący z obowiązkowymi zajęciami w szkole (szkole wyższej).

2. Zobowiązuje się Ministra Oświaty i Wychowania oraz Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki do wprowadzenia w szkołach (szkołach wyższych) organizacji obowiązkowych zajęć, umożliwiającej pracownikom udział w tych zajęciach bez oderwania od pracy zawodowej, z uwzględnieniem przysługujących im ulg i świadczeń przewidzianych w uchwale.

§ 5. W ramach pomocy pracownikom skierowanym do szkół lub na studia w szkołach wyższych zakłady pracy powinny wyposażać zakładowe biblioteki w niezbędne podręczniki, skrypty i inne pomoce naukowe oraz w miarę możliwości udostępniać takim pracownikom zakładowe laboratoria i kreślarnie.

§ 6. Pracownikowi ubiegającemu się o przyjęcie na studia (zaoczne lub wieczorowe) w szkole wyższej przysługuje na podstawie udokumentowanych potrzeb płatne zwolnienie z pracy na czas niezbędny do załatwienia formalności związanych z przyjęciem

na studia w szkole wyższej i przystąpienia do egzaminów wstępnych, jednakże w wymiarze nie większym niż 6 dni roboczych.

§ 7. 1. Pracownikom odbywającym naukę w szkołach średnich (zaocznych i wieczorowych) oraz zasadniczych szkołach zawodowych zaocznych przysługują płatne urlopy szkoleniowe, przeznaczone na udział w obowiązkowych zajęciach, przygotowanie prac kontrolnych oraz na przygotowanie się i przystąpienie do egzaminów.

2. Wymiar urlopu szkoleniowego w średnich szkołach zaocznych oraz w zasadniczych szkołach zawodowych zaocznych wynosi 12 dni roboczych w każdym roku szkolnym, z tym że począwszy od drugiego roku nauki ulega on zwiększeniu o 1 dzień roboczy w każdym roku szkolnym w stosunku do roku poprzedniego, jeżeli pracownik osiągnął w poprzednim roku średnią ocen co najmniej 3,6.

3. Wymiar urlopu szkoleniowego w średnich szkołach wieczorowych wynosi:

1) 6 dni roboczych w każdym roku szkolnym, z wyjątkiem ostatniego, jeżeli program nauczania przewiduje egzaminy doroczne z klasy do klasy lub egzaminy semestralne,

2) 6 dni roboczych w ostatnim roku szkolnym, jeżeli program nauczania przewiduje egzaminy semestralne, a jeżeli pracownik przystępuje do egzaminu dojrzałości lub egzaminu dyplomowego — łącznie 12 dni roboczych.

§ 8. 1. Pracownikom odbywającym studia (zaoczne lub wieczorowe) w szkołach wyższych przysługują płatne urlopy szkoleniowe przeznaczone na udział w obowiązkowych zajęciach, przygotowanie się i przystąpienie do egzaminów, przygotowanie pracy magisterskiej (dyplomowej) oraz przygotowanie się i przystąpienie do egzaminu magisterskiego (dyplomowego).

2. Wymiar urlopu szkoleniowego w szkołach wyższych wynosi:

1) w każdym roku studiów:

a) na studiach zaocznych — 28 dni roboczych,

b) na studiach wieczorowych — 21 dni roboczych,

z tym że począwszy od drugiego roku studiów ulega on zwiększeniu o 1 dzień roboczy w każdym roku studiów w stosunku do roku poprzedniego, jeżeli pracownik osiągnął w poprzednim roku średnią ocen co najmniej 3,6,

2) w ostatnim roku studiów na studiach zaocznych i wieczorowych na przygotowanie pracy magisterskiej (dyplomowej) oraz na przystąpienie do egzaminu magisterskiego (dyplomowego) — dodatkowo 21 dni roboczych.

3. Jeżeli ostatni rok studiów trwa tylko jeden semestr, wymiar urlopu szkoleniowego określony w ust. 2 ulega skróceniu o połowę; nie dotyczy to urlopu na przygotowanie pracy magisterskiej (dyplomowej) oraz na przystąpienie do egzaminu magisterskiego (dyplomowego).

§ 9. 1. Pracownikom odbywającym naukę w szkołach wieczorowych lub studia wieczorowe w szkołach wyższych przysługują niezależnie od urlopu szkoleniowego zwolnienia z części dnia pracy, jeżeli czas pomiędzy zakończeniem pracy a rozpoczęciem zajęć w szkole (szkole wyższej) nie wystarcza na spójnie obiadu i punktualne przybycie do szkoły:

1) w zasadniczych szkołach zawodowych oraz w szkołach średnich — w wymiarze do 4 godzin tygodniowo,

2) w szkołach wyższych — w wymiarze do 5 godzin tygodniowo.

2. W wypadkach uzasadnionych odległym dojazdem do siedziby szkoły wyższej zakład pracy może odpowiednio zwiększyć wymiar zwolnień, o których mowa w ust. 1 pkt 2.

§ 10. 1. Urlopu szkoleniowego oraz zwolnień z części dnia pracy udziela zakład pracy na udokumentowany wniosek pracownika.

2. Urlopu szkoleniowego udziela się jednorazowo lub w częściach w okresie danego roku szkolnego (studiów).

3. Pracownik, który wykorzystał urlop szkoleniowy lub zwolnienie z pracy niezgodnie z przeznaczeniem, traci prawo do wynagrodzenia za czas tego urlopu lub zwolnienia od pracy.

§ 11. 1. Pracownik odbywający naukę w zasadniczej szkole zawodowej zaocznej, średniej szkole zaocznej lub studia zaoczne w szkole wyższej otrzymuje od zakładu pracy ryczałt na pokrycie kosztów przejazdu w celu uczestniczenia w wynikających z programu nauczania obowiązkowych zajęciach i egzaminach, jeżeli siedziba szkoły (szkoły wyższej) znajduje się poza miejscem pracy i zamieszkania pracownika.

2. Wysokość ryczałtu ustala kierownik zakładu pracy, biorąc za podstawę:

1) liczbę przejazdów w ciągu roku szkolnego (akademickiego):

a) do siedziby szkoły (szkoły wyższej) i z powrotem — dla pracowników uczących się w szkołach — do 12 przejazdów,

— dla pracowników odbywających studia w szkołach wyższych — do 21 przejazdów,

b) do punktu konsultacyjnego szkoły wyższej i z powrotem dla pracowników korzystających z tych punktów — do 10 przejazdów,

2) koszt przejazdów według ceny biletu II klasy pociągu osobowego albo autobusu Państwowej Komunikacji Samochodowej, jeżeli jest to jedyny lub tańszy środek lokomocji,

3) przysługujące pracownikowi zniżki na przejazdy.

3. Ryczałt ustala się na okres roku szkolnego (studiów) i wypłaca z dołu. Zakład pracy może wypłacać zaliczki na poczet tego ryczałtu.

4. Przepisy ust. 1—3 nie mają zastosowania do pracownika, w którego rodzinie dochód na członka rodziny przekracza kwotę 2 700 zł netto miesięcznie. Przy obliczaniu dochodu należy stosować zasady określone w załączniku nr 2 do zarządzenia Przedwodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 4 stycznia 1971 r. w sprawie stosowania zasad podwyżki najniższych płac, wprowadzenia dodatków do płac dla niektórych grup pracowników, podwyżki zasiłków rodzinnych oraz niektórych emerytur i rent (Monitor Polski Nr 1, poz. 1).

§ 12. Pracownikom, którzy przystępują do egzaminów z zakresu programu nauczania szkoły średniej lub z zakresu programu określonego kierunku studiów wyższych jako eksterniści, przysługują płatne

zwolnienia z pracy na czas niezbędny do przystąpienia do tych egzaminów, a ponadto na przygotowanie pracy dyplomowej z zakresu średniej szkoły zawodowej lub pracy magisterskiej (dyplomowej) z zakresu określonego kierunku studiów wyższych — 6 dni roboczych płatnego urlopu szkoleniowego.

§ 13. Pracownikom przysługuje za czas płatnego urlopu szkoleniowego oraz płatnego zwolnienia z pracy wynagrodzenie obliczone jak za urlop wypoczynkowy.

§ 14. 1. Począwszy od drugiego roku nauki (studiów) zakład pracy może przyznać pracownikowi, który osiągnął w poprzednim roku średnią ocen co najmniej 4,0 oraz wywiązuje się ze swoich zadań zawodowych, nagrodę pieniężną w wysokości nie przekraczającej połowy miesięcznego wynagrodzenia pracownika — w każdym roku nauki (studiów), z wyjątkiem ostatniego.

2. Pracownikowi, który ukończył szkołę średnią lub studia wyższe w przepisany terminie i uzyskał średnią ocen co najmniej 4,0 oraz wywiązuje się ze swoich zadań zawodowych, zakład pracy przyznaje nagrodę pieniężną w wysokości 1-miesięcznego wynagrodzenia.

3. Pracownik, który podwyższył kwalifikacje uzyskując wykształcenie średnie lub wyższe, może być awansowany niezależnie od obowiązujących terminów awansowych.

4. Zakład pracy powinien również stosować wobec dobrych pracowników będących przodującymi uczniami (studentami) inne formy wyróżnień (np. dyplomy uznania).

§ 15. 1. Pracownik, który nie uzyska promocji do następnej klasy lub nie zaliczy roku studiów, traci prawo do ulg i świadczeń przewidzianych w uchwale na okres powtarzania roku nauki (studiów).

2. Zakład pracy może przyznać pracownikowi, o którym mowa w ust. 1, ulgi i świadczenia przewidziane w uchwale, jeżeli pracownik przerwał naukę (studia) z powodu choroby lub innych wypadków losowych.

§ 16. 1. Pracownik zachowuje prawo do ulg i świadczeń przewidzianych w uchwale, jeżeli po uzyskaniu skierowania do szkoły średniej lub na studia w szkole wyższej przeszedł do innego zakładu pracy w wyniku porozumienia zakładów pracy lub ich jednostek nadrzędnych.

2. Pracownikowi, który po uzyskaniu skierowania do szkoły lub na studia porzucił pracę lub z którym umowa o pracę została rozwiązana przez zakład pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika, zakład pracy, w którym pracownik podjął zatrudnienie, może przyznać ulgi i świadczenia przewidziane w uchwale, nie wcześniej jednak niż po 2 latach pracy.

3. Jeżeli rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło w innym trybie niż określony w ust. 1 lub ust. 2, zakład pracy, w którym pracownik podjął zatrudnienie, może przyznać mu ulgi i świadczenia przewidziane w uchwale od dnia podjęcia pracy.

§ 17. 1. Ulgi i świadczenia przewidziane w uchwale nie przysługują pracownikom, którzy ukończyli już inne studia w szkole wyższej lub podjęli dodatkowo naukę na innym kierunku studiów w szkole wyższej.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy pracowników, którzy podjęli studia w szkole wyższej na kierunkach, na których posiadanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej jest warunkiem przyjęcia na te studia.

§ 18. Pracownikowi, który odbywa studia dzienne i uzyskał zezwolenie rektora na łączenie pracy zawodowej z nauką, zakład pracy może przyznać ulgi i świadczenia przewidziane w uchwale dla studentów szkół wyższych wieczorowych.

§ 19. 1. Pracownicy uspołecznionych zakładów pracy mogą odbywać naukę w szkołach średnich lub studia w szkołach wyższych bez skierowania zakładu pracy, jednakże bez prawa do korzystania z ulg i świadczeń przewidzianych w uchwale.

2. Pracownikom, którzy podjęli naukę w szkołach średnich przed dniem wejścia w życie uchwały bez skierowania zakładu pracy i wywiązują się ze swoich zadań zawodowych, zakład pracy powinien udzielić skierowania do szkoły.

§ 20. 1. Przepisy uchwały nie mają zastosowania do nauczycieli (nauczycieli akademickich) odbywających naukę w szkołach średnich i wyższych. Uprawnienia nauczycieli regulują odrębne przepisy.

§ 21. Przepisy uchwały dotyczące Ministrów Oświaty i Wychowania oraz Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki mają odpowiednie zastosowanie do innych ministrów nadzorujących szkoły (szkoły wyższe).

§ 22. Zaleca się centralnym organizacjom spółdzielczym i społecznym stosowanie zasad określonych w uchwale.

§ 23. 1. Tracą moc:

1) zarządzenie nr 71 Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 17 marca 1950 r. — Wytyczne w sprawie udzielania urlopów egzaminacyjnych pracownikom przedsiębiorstw i zakładów gospodarki uspołecznionej uczęszczającym do szkół podstawowych, liceów ogólnokształcących i zawodowych oraz do szkół wyższych zawodowych i akademickich (Biuletyn PKPG Nr 6, poz. 88), z wyjątkiem pkt IV,

2) zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 19 lutego 1951 r. w sprawie udzielania urlopów na dokończenie nauk i pomocy w nauce pracownikom przedsiębiorstw i zakładów gospodarki uspołecznionej, uczniom korespondencyjnych średnich szkół ogólnokształcących i zawodowych oraz studentom wydziałów (studiów) zaocznych szkół wyższych (Biuletyn PKPG Nr 5, poz. 54),

3) zarządzenie nr 85 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 maja 1951 r. w sprawie urlopów pracowniczych na kształcenie się korespondencyjne i zaoczne (Monitor Polski Nr A-50, poz. 667),

4) pismo okólne nr 17 Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 20 czerwca 1952 r. w sprawie wynagradzania pracowników zwolnionych z części dnia pracy w celu uczęszczania do szkół (Biuletyn PKPG Nr 26, poz. 125),

5) § 1 pkt 2 i § 2 ust. 2 zarządzenia nr 66 Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 marca 1954 r. w sprawie urlopów pracowniczych na dokończenie nauk (Monitor Polski Nr A-31, poz. 455),

6) zarządzenie nr 35 Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 lutego 1955 r. w sprawie urlopów pracowni-

czych na kształcenie się na studiach zaocznych w wyższych szkołach rolniczych (Monitor Polski Nr 12, poz. 127),

7) zarządzenie nr 109 Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 maja 1955 r. w sprawie urlopów pracowniczych na kształcenie się korespondencyjne i zaoczne (Monitor Polski Nr 46, poz. 457),

8) zarządzenie nr 313 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 października 1955 r. w sprawie urlopów pracowniczych na kształcenie się korespondencyjne i zaoczne (Monitor Polski Nr 97, poz. 1328),

9) § 4 ust. 5 pkt 1 i 2 uchwały nr 327 Rady Ministrów z dnia 16 sierpnia 1957 r. w sprawie przestrzegania porządku i dyscypliny pracy (Monitor Polski z 1968 r. Nr 3, poz. 22),

10) zarządzenie nr 104 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 1959 r. w sprawie urlopów pracowniczych na kształcenie się korespondencyjne i zaoczne (Monitor Polski Nr 58, poz. 283),

11) § 5 zarządzenia nr 67 Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1964 r. w sprawie świadczeń zakładów pracy na rzecz punktów konsultacyjnych organizowanych przez szkoły wyższe (Monitor Polski Nr 56, poz. 265).

2. W zakresie unormowanym uchwałą tracą moc:

1) okólnik nr 24 Prezesa Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1949 r. w sprawie urlopów pracowniczych na dokończenie nauk (Monitor Polski Nr A-86, poz. 1063),

2) uchwała nr 511 Prezydium Rządu z dnia 2 lipca 1955 r. w sprawie doboru kandydatów na studia zaoczne i wieczorowe w szkołach wyższych podległych Ministrowi Szkolnictwa Wyższego (Monitor Polski Nr 65, poz. 855).

§ 24. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 września 1973 r.

Prezes Rady Ministrów: *P. Jaroszewicz*

37.

UCHWAŁA NR 78 RADY MINISTRÓW

z dnia 4 kwietnia 1973 r.

w sprawie zwolnień od pracy w usamodzielnionych zakładach pracy

(Monitor Polski z dnia 12 kwietnia 1973 r. Nr 17, poz. 103)

W celu właściwego wykorzystania czasu pracy i ograniczenia zwolnień od pracy do rozmiarów uzasadnionych istotnymi potrzebami — Rada Ministrów uchwala, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Uchwała ustala zasady i tryb udzielania pracownikom usamodzielnionych zakładów pracy zwolnień od pracy przewidzianych w niniejszej uchwale oraz w innych przepisach.

2. Przepisów uchwały nie stosuje się do zwolnień od pracy:

1) do pełnienia funkcji członka rady zakładowej zwolnionego od pełnienia czynności zawodowych oraz społecznego inspektora pracy,

2) na badania lekarskie, przewidziane przepisami o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz innymi przepisami w sprawie badań i stanu zdrowia osób wykonujących niektóre zajęcia zarobkowe,

3) w celu odbywania aplikacji sądowej lub arbitrażowej,

4) dyplomowanych biegłych księgowych w celu przeprowadzenia badania i oceny sprawozdań finansowych państwowych jednostek organizacyjnych,

5) biegłych sądowych i rzeczoznawców do prac związanych ze sporządzaniem ocen i opinii,

6) inspektorów wojewódzkich oraz rzeczoznawców powiatowych i gminnych Państwowej Inspekcji Płonów — do prac związanych ze sporządzaniem ocen stanu zasiewów oraz szacunku płonów i zbiorów roślin uprawnych,

7) pracowników oddelegowanych do prac spisowych wykonywanych w ramach spisów w zakresie statystyki rolniczej.

3. Przepisy uchwały nie mają również zastosowania do:

1) zwolnień od pracy udzielanych pracownikom w okresie wypowiedzenia w celu poszukiwania nowej pracy,

2) urlopów i zwolnień od pracy związanych z kształceniem się pracowników w szkołach i na kursach zawodowych.

4. Zasady i tryb udzielania zwolnień od pracy, o których mowa w ust. 2 i 3, regulują odrębne przepisy.

§ 2. 1. Czas pracy powinien być w pełni wykorzystany na pracę zawodową. Załatwianie spraw społecznych, osobistych i innych nie związanych z pracą zawodową w czasie godzin pracy jest dopuszczalne tylko w niezbędnych wypadkach, w granicach i na zasadach określonych w niniejszej uchwale oraz w przepisach szczególnych.

2. Wszelkie zebrania i narady o charakterze społecznym w zakładach pracy mogą być organizowane tylko poza godzinami pracy; jeżeli stosowana jest praca wielozmianowa, zebrania i narady powinny być organizowane w takim czasie i w takim składzie uczestników, aby związane z nimi straty czasu pracy ograniczyć do niezbędnych rozmiarów.

3. Zaleca się organizacjom społecznym organizowanie zebrań i narad w czasie wolnym od pracy; w szczególności zaleca się organizowanie zebrań i narad wymagających udziału zamiejscowego aktywów społecznego w dniach wolnych od pracy.

§ 3. 1. Zakłady pracy są obowiązane do prowadzenia ewidencji wszystkich udzielanych zwolnień od pracy oraz okresów usprawiedliwionej i nie usprawiedliwionej nieobecności w pracy, jak również do przeprowadzania okresowej analizy prawidłowości i celowości udzielania zwolnień oraz kontroli właściwego ich wykorzystania.

2. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego ustali sposób prowadzenia ewidencji, o której mowa w ust. 1.

§ 4. 1. Właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) oraz prezydya rad narodowych wprowadzą takie godziny przyjmowania interesantów w podległych im organach administracji państwowej, urzędach i zakładach usługowych, aby obywatele mogli załatwiać swoje sprawy w czasie wolnym od pracy. Należy też umożliwić załatwianie spraw telefonicznie lub w drodze korespondencyjnej.

2. Właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) oraz prezydya wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych miast wyłączonych z województw) spowodują ograniczenie wezwań pracowników w czasie pracy — przez organy uprawnione do wzywania obywateli — do przypadków koniecznych oraz polecą, aby w związku z pracą zmianową organy te wyznaczały — w miarę możliwości — dwa terminy stawiania się obywateli; jeden z tych terminów powinien przypadać w godzinach rannych, a drugi w godzinach popołudniowych, tak aby pracownicy mogli stawiać się na wezwanie w czasie wolnym od pracy.

3. Minister Sprawiedliwości zastosuje środki zmierzające do ograniczenia strat czasu pracy pracowników wzywanych przez sądy.

4. Minister Spraw Wewnętrznych zastosuje środki zmierzające do ograniczenia strat czasu pracy pracowników wzywanych przez organy Milicji Obywatelskiej oraz przez kolegia do spraw wykroczeń.

5. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej oraz prezydya rad narodowych zapewnią zorganizowanie pracy placówek służby zdrowia w sposób pozwalający pracownikom — w miarę możliwości — uzyskiwanie pomocy i porad lekarskich oraz przeprowadzanie badań i analiz w czasie wolnym od pracy.

6. Minister Handlu Wewnętrznego i Usług oraz prezydya rad narodowych zweryfikują i dostosują do aktualnych potrzeb przepisy dotyczące godzin otwarcia uspołecznionych zakładów usługowych i handlowych, tak aby umożliwić obywatelom korzystanie z usług tych zakładów w czasie wolnym od pracy.

7. Minister Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz prezydya rad narodowych zapewnią świadczenie usług lokatorskich w takich godzinach, aby pracownicy mogli korzystać z tych usług w czasie wolnym od pracy.

§ 5. Zaleca się organizacjom spółdzielczym i społecznym prowadzącym działalność usługową zapewnienie obywatelom możliwości korzystania z tych usług w czasie wolnym od pracy.

§ 6. Zakłady pracy ograniczą do niezbędnych potrzeb żądane od pracowników dokumenty i zaświadczenia, których uzyskanie wymaga zwolnień od pracy. Nie można żądać zaświadczeń co do okoliczności,

które mogą być stwierdzone na podstawie dowodu osobistego lub legitymacji ubezpieczeniowej albo innych dokumentów.

Rozdział 2

Zwolnienia od pracy do pełnienia funkcji obywatelskich i społecznych.

§ 7. 1. Zakład pracy jest obowiązany zwolnić pracownika od pracy na zasadach określonych w odrębnych przepisach:

1) do wykonywania zadań:

a) radnego oraz niestale urzędującego członka prezydium rady narodowej i członka komisji rady narodowej,

b) ławnika ludowego w sądzie powszechnym,

c) członka kolegium do spraw wykroczeń,

d) członka Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej,

e) członka ochotniczej lub obowiązkowej straży pożarnej w celu uczestnictwa w akcji gaszenia pożaru, a ponadto — w wymiarze nie przekraczającym 6 dni w roku — na szkolenie pożarnicze i do wykonywania kontroli zabezpieczenia przeciwpożarowego poza własnym zakładem pracy,

2) w celu:

a) wykonywania powszechnego obowiązku obrony,

b) świadczeń osobistych w celu zwalczania klęsk żywiołowych lub udziału w akcji bezpośredniej ochrony przed powodzią,

c) udziału w akcji gaszenia pożaru,

d) stawienia się na wezwanie organu władzy lub administracji państwowej, sądu, prokuratury, organu Milicji Obywatelskiej albo kolegium do spraw wykroczeń.

2. Zakład pracy jest obowiązany udzielać pracownikowi doraźnych zwolnień od pracy w celu umożliwienia mu pełnienia statutowych funkcji członka centralnej, wojewódzkiej lub powiatowej instancji organizacji politycznych, Związku Młodzieży Socjalistycznej i Związku Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej oraz zrzeszenia związków zawodowych i wchodzących w jego skład związków zawodowych. Dotyczy to również pracowników biorących udział w charakterze delegatów w zjazdach oraz konferencjach sprawozdawczych i wyborczych tych organizacji.

3. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, na wniosek zarządu głównego organizacji społecznej, nie wymienionej w ust. 2, może wyrazić zgodę na jednorazowe zwolnienie od pracy określonej liczby członków tej organizacji w celu wzięcia udziału w zjeździe, konferencji lub dla wykonania innych zadań.

4. Zwolnienie pracownika od pracy następuje w wypadkach określonych w:

1) ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. a) do c) — według zasad i trybu określonych przepisami stanowiącymi podstawę prawną tych zwolnień,

2) ust. 1 pkt 2 lit. d) — na podstawie imiennego wezwania,

3) ust. 2 i 3 — na podstawie zawiadomienia skierowanego do pracownika.

5. Za czas zwolnień od pracy, przewidzianych w ust. 1 pkt 1 oraz w ust. 2 i 3, pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia. Za czas zwolnień, o których mowa w ust. 1 pkt 2, pracownik zachowuje prawo do wygnarodzenia w wypadkach i w granicach ustalonych odrębnymi przepisami.

§ 8. 1. Wykonywanie przez pracownika prac związanych z pełnieniem funkcji społecznych poza zakładem pracy nie może odbywać się w godzinach jego pracy.

2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli zwolnienie pracownika od pracy nie narazi zakładu pracy na szkody i nie zakłóci toku jego pracy, zakład może zwolnić pracownika od pracy na krótki czas — w celach, o których mowa w ust. 1, na wniosek:

1) prezydium właściwej wojewódzkiej lub powiatowej rady narodowej (rady narodowej miasta wyłączonego z województwa, rady narodowej miasta stanowiącego powiat, dzielnicowej rady narodowej w mieście wyłączonym z województwa),

2) właściwej instancji:

- organizacji politycznych,
- Związku Młodzieży Socjalistycznej i Związku Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej,
- zrzeszenia związków zawodowych i wchodzących w jego skład związków zawodowych.

3. Zwolnienie, o którym mowa w ust. 2, nie może być udzielone w celu wykonywania prac organizacyjnych, jak również przeprowadzania kontroli społecznych, chyba że ze względu na szczególną potrzebę kontrola społeczna musi być przeprowadzona w godzinach pracy osoby kontrolującej.

4. Zwolnienia od pracy udziela się na wniosek uprawnionego organu lub organizacji, określający cel zwolnienia. Wniosek powinien być zgłoszony zakładowi pracy na piśmie nie później niż na 7 dni przed terminem zwolnienia. Nie dotyczy to zwolnień udzielanych ratownikom Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego.

§ 9. 1. Za czas zwolnień od pracy przewidzianych w § 8 ust. 2 pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia, z tym że wynagrodzenie to obniża się o kwotę wypłaconą pracownikowi za czas tego zwolnienia przez organ lub jednostkę organizacyjną, na której wniosek udzielone zostało zwolnienie od pracy.

2. Koszty podróży, zakwaterowania i inne koszty poniesione przez pracownika w związku ze zwolnieniem od pracy w celu wykonywania prac związanych z pełnieniem funkcji społecznych nie obciążają zakładu pracy, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 10. 1. Zakład pracy może zwolnić pracownika od pracy zawodowej w celu pełnienia funkcji instruktorskich, kierowniczych i wychowawczych na kursach i obozach harcerskich oraz w placówkach wypoczynku wakacyjnego dzieci i młodzieży w wymiarze, na zasadach i w trybie określonych odrębnymi przepisami.

2. Za czas zwolnienia pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia, z tym że wydatki z tego tytułu powinny obciążać fundusz organizatora danej akcji lub fundusz socjalny zakładu pracy udzielającego pracownikowi zwolnienia, jeżeli z danej akcji korzystają dzieci pracowników tego zakładu.

3. Zwolnienia, o których mowa w ust. 1, nie mogą być udzielane pracownikom na stanowiskach kierowniczych i samodzielnych, pracownikom inżyniersko-technicznym i innym, których praca wiąże się bezpośrednio z produkcją.

Rozdział 3

Zwolnienia od pracy w celach sportowych i turystycznych.

§ 11. Zakład pracy może zwolnić od pracy pracownika będącego zawodnikiem sportowym lub działaczem kultury fizycznej albo turystyki w celu wzięcia udziału w zawodach i imprezach sportowych i turystycznych lub w celu organizowania tych zawodów i imprez.

§ 12. 1. Uprawnienie do występowania z wnioskami o zwolnienie pracownika od pracy w celach sportowych i turystycznych przysługuje:

1) Głównemu Komitetowi Kultury Fizycznej i Turystyki,

2) komitetom kultury fizycznej i turystyki prezydów rad narodowych,

3) centralnym, wojewódzkim i powiatowym instancjom zrzeszenia związków zawodowych i wchodzących w jego skład związków zawodowych,

4) zarządom głównym i okręgowym polskich związków sportowych,

5) władzom centralnym i okręgowym zrzeszeń kultury fizycznej oraz federacjom klubów sportowych,

6) organom wojskowym i spraw wewnętrznych zajmującym się sprawami kultury fizycznej i turystyki,

7) Zarządowi Głównemu i zarządom okręgowym Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego oraz zarządowi Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego.

2. Zakład pracy nie powinien wyrażać zgody na zwolnienie pracownika od pracy, jeżeli zwolnienie to mogłoby narazić zakład na szkody lub zakłócić tok jego pracy.

§ 13. 1. Zwolnienie od pracy w celach sportowych i turystycznych może być udzielone:

1) zawodnikowi sportowemu na czas trwania zawodów oraz dojazdu do ich miejsca, a niezależnie od tego — w celu wzięcia udziału w obozach szkoleniowych, kondycyjnych, unifikacyjnych oraz treningowych — na czas ich trwania, nie dłuższy jednak niż 2 tygodnie w ciągu roku; czas tego zwolnienia może być przedłużony dla zawodników w zespołach pierwszej ligi (równorzędnych) do 6 tygodni, a dla członków kadry narodowej — do 8 tygodni w ciągu roku,

2) działaczom kultury fizycznej i turystyki — w celu pełnienia funkcji organizatorskich, kierowniczych, instruktorskich lub sędziowskich na zawodach i imprezach sportowych lub turystycznych, jak również w celu wzięcia udziału w charakterze uczestnika w kursie szkoleniowym — do 2 tygodni w ciągu roku.

2. Przepis § 8 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

3. Zwolnienia od pracy ratownikowi Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego udziela się na czas niezbędny do wykonywania funkcji ratownika — w trybie przyjętym dla organizowania tych akcji.

§ 14. 1. Za czas zwolnień od pracy w celach sportowych lub turystycznych pracownik nie zachowuje prawa do wynagrodzenia. Za czas tych zwolnień pracownik otrzymuje od organizatora imprezy (instytucji organizującej zawody, kurs, obóz lub inną imprezę w dziedzinie kultury fizycznej i turystyki)

równowartość utraconego wynagrodzenia; podstawę wypłaty stanowi pisemne stwierdzenie przez zakład pracy wysokości utraconego przez pracownika wynagrodzenia.

2. Jeżeli organizatorem imprezy sportowej lub turystycznej jest zakład pracy lub przyzakładowa organizacja sportowa albo turystyczna, przysługująca pracownikowi równowartość utraconego wynagrodzenia, o której mowa w ust. 1, może być pokrywana z funduszu socjalnego danego zakładu pracy.

Rozdział 4

Zwolnienia od pracy dla załatwienia spraw osobistych i innych

§ 15. 1. Pracownik może być zwolniony od pracy na czas niezbędny dla załatwienia ważnych spraw osobistych lub rodzinnych, które wymagają załatwienia w godzinach pracy. Za czas tych zwolnień pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia w wypadkach przewidzianych odrębnymi przepisami oraz w układach zbiorowych pracy.

2. Zwolnienia od pracy, o którym mowa w ust. 1, udziela w niezbędnych granicach kierownik zakładu pracy, gdy zachodzi nieunikniona i należyte uzasadniona potrzeba takiego zwolnienia.

3. Pracownikowi przysługuje zwolnienie od pracy, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, w następujących wypadkach:

1) ślubu pracownika	— przez 2 dni,
2) urodzenia się dziecka pracownika	— przez 2 dni,
3) ślubu dziecka	— przez 1 dzień,
4) zgonu i pogrzebu małżonka, dziecka, ojca lub matki	— przez 2 dni,
5) zgonu i pogrzebu siostry lub brata albo innej osoby pozostającej na utrzymaniu pracownika lub pod jego bezpośrednią opieką	— przez 1 dzień,

§ 16. Pracownikom pełniącym funkcję wykładowców przysługuje zwolnienie od pracy na czas niezbędny do prowadzenia zajęć, w wymiarze nie przekraczającym 6 godzin tygodniowo lub 24 godzin w miesiącu, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia. Dotyczy to wykładowców w szkołach zawodowych, w szkołach wyższych, w samodzielnych placówkach naukowo-dydaktycznych oraz na kursach zawodowych organizowanych przez właściwy organ resortu oświaty i wychowania lub nauki, szkolnictwa wyższego i techniki albo przez inny resort lub przez jednostkę organizacyjną, której podlega zakład pracy zatrudniający pracownika pełniącego funkcję wykładowcy.

§ 17. Pracownikom wychowującym dzieci w wieku do lat 14 oraz pracownikom będącym jedynymi opiekunami dzieci w wieku do lat 14 przysługuje dwukrotnie w ciągu roku zwolnienie od pracy na jeden dzień, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia.

§ 18. Zakład pracy może udzielić pracownikowi odbywającemu szkolenie w związku z pełnieniem funkcji członka rady zakładowej lub robotniczej, społecznego inspektora pracy albo członka komisji rozjemczej zwolnienia od pracy w celu wzięcia udziału w konsultacjach i egzaminach, w wymiarze nie przekraczającym 10 dni w czasie trwania kadencji, a

w stosunku do członka zakładowej komisji rozjemczej — w okresie 3 lat — z zachowaniem prawa do wynagrodzenia. Wymiar ten nie może być przekroczony także w wypadku, gdy pracownik odbywa szkolenie w związku z pełnieniem różnych funkcji społecznych.

§ 19. Zakład pracy jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika, który jest krwiodawcą, w trybie określonym przepisami szczególnymi, w celu oddania krwi i na okresowe badania lekarskie na czas oznaczony we wniosku lub w zaświadczeniu stacji krwiodawstwa, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia.

§ 20. 1. Zwolnienia od pracy bez zachowania prawa do wynagrodzenia przysługują:

1) pracownikom zatrudnionym w miejscowości położonej w takiej odległości od miejsca stałego ich zamieszkania, że niemożliwy jest codzienny powrót z miejsca pracy do miejsca stałego zamieszkania, jak również pracownikom zatrudnionym w budownictwie, czasowo przeniesionym do takiej miejscowości — na jeden dzień w miesiącu, poprzedzający dzień wolny od pracy lub następujący po takim dniu,

2) zwerbowanym do pracy robotnikom — w celu odwiedzenia rodzin — w wymiarze i na zasadach określonych przepisami o werbunku robotników.

2. Pracownikom zatrudnionym w danym zakładzie co najmniej 3 miesiące, użytkującym gospodarstwa rolne o powierzchni przekraczającej 2 hektary, przysługują zwolnienia od pracy bez zachowania prawa do wynagrodzenia — w celu wykonania prac rolnych — w wymiarze do 20 dni roboczych w roku kalendarzowym. Zwolnienie może być udzielone w wymiarze:

- do 7 dni w okresie prac wiosennych,
- do 14 dni w okresie żniw,
- do 7 dni w okresie prac jesiennych.

3. Przepisy ust. 2 stosuje się również do:

- 1) pracowników, którzy mieszkają wspólnie z rodzicami nie będącymi pracownikami i pomagają im w prowadzeniu gospodarstwa rolnego,
- 2) pracowników męczyzn, którzy mieszkają wspólnie z innymi członkami rodziny nie będącymi pracownikami i pomagają im w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, jeżeli gospodarstwo to nie dysponuje inną męską siłą roboczą.

4. Zwolnień od pracy zawodowej, o których mowa w ust. 1—3, udziela zakład pracy na pisemny wniosek pracownika. Okoliczności uzasadniające zwolnienie do prac rolnych wymagają poświadczenia raz w roku przez urząd gminy.

5. Przepisów ust. 2 nie stosuje się do pracowników zatrudnionych w zakładach pracy związanych bezpośrednio z rolnictwem lub pracujących na rzecz rolnictwa, w których niezbędne jest zachowanie pełnej obsady osobowej w okresach największej intensywności prac rolnych. Dotyczy to także nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych szkół, jak również pracowników zatrudnionych w wiejskich placówkach handlowych i usługowych.

Rozdział 5

Przepisy końcowe

§ 21. Jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, przez wynagrodzenie, o którym mowa w § 7 ust. 5, § 9 ust. 1, § 10 ust. 2, § 14, § 15 ust. 1 i 3 oraz

§ 16—19, rozumie się pełne wynagrodzenie, obejmujące wszystkie składniki, które wchodzi do podstawy wymiaru wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

§ 22. Właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych), w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, wydadzą szczegółowe przepisy dotyczące wykonania przepisów § 2 i § 4 uchwały.

§ 23. Zaleca się centralnym organizacjom spółdzielczym stosowanie zasad ustalonych w uchwale w spółdzielczych zakładach pracy.

§ 24. Tracą moc:

1) przepisy § 10—12 i 14 uchwały nr 446 Prezydium Rządu z dnia 7 lipca 1954 r. w sprawie zwolnień od pracy zawodowej pracowników urzędów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych powołanych do pełnienia niektórych funkcji i na szkolenie (Monitor Polski z 1954 r. Nr A-73, poz. 892, z 1955 r. Nr 3, poz. 38 i z 1965 r. Nr 7, poz. 21),

2) uchwała nr 209a Prezydium Rządu z dnia 19 marca 1955 r. w sprawie zabezpieczenia rolnictwa w siłę roboczą na okresy szczytowego natężenia robót (Monitor Polski Nr 30, poz. 293),

3) przepisy § 4 ust. 1, 2, 6 i 7, § 5, § 7 pkt 3—7 oraz § 8 uchwały nr 327 Rady Ministrów z dnia 16 sierpnia 1957 r. w sprawie przestrzegania porządku i dyscypliny pracy (Monitor Polski z 1968 r. Nr 3, poz. 22),

4) uchwała nr 4 Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 1965 r. w sprawie zwolnień od pracy zawodowej pracowników zatrudnionych w uspołecznionych zakładach pracy do pełnienia czasowych funkcji społecznych i ewidencji niektórych zwolnień od pracy zawodowej (Monitor Polski Nr 7, poz. 21),

5) zarządzenie nr 5 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 1965 r. w sprawie zwolnień od pracy zawodowej dla celów kultury fizycznej i turystyki (Monitor Polski z 1965 r. Nr 7, poz. 22 i z 1971 r. Nr 53, poz. 344),

6) § 2 zarządzenia nr 28 Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 marca 1962 r. w sprawie zasad udzielania zwolnień od pracy członkom ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych zatrudnionych w zakładach pracy (Monitor Polski Nr 28, poz. 117).

§ 25. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *P. Jaroszewicz*

38.

UCHWAŁA NR 94 RADY MINISTRÓW

z dnia 24 kwietnia 1973 r.

w sprawie obchodów uroczystości branżowych (zawodowych), zakładowych i regionalnych

(Monitor Polski z dnia 30 kwietnia 1973 r. Nr 20, poz. 118)

W celu ujednoczenia zasad organizowania obchodów świąt i uroczystości o charakterze branżowym, zawodowym, regionalnym i zakładowym Rada Ministrów w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych uchwała, co następuje:

§ 1. 1. Uchwała określa zasady organizowania uroczystości w związku z obchodami dni branżowych lub zawodowych, zwanych dalej „dniami”, oraz innych uroczystości, w tym także zakładowych i regionalnych.

2. Uchwała nie narusza przepisów o zezwoleniach na publiczną działalność artystyczną, rozrywkową i sportową.

§ 2. 1. Zakłady pracy mogą organizować coroczne obchody dni branżowych (zawodowych) wyłącznie w czasie wolnym od pracy.

2. Wykaz dni (ust. 1) oraz terminy ich obchodów określa załącznik do uchwały.

§ 3. 1. Formy i zakres organizowanych w zakładach pracy uroczystości, o których mowa w § 2, oraz innych uroczystości zakładowych ustalają właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) w porozumieniu z zarządami głównymi związków zawodowych.

2. Obchody uroczystości zakładowych nie mogą powodować zakłóceń w normalnym funkcjonowaniu zakładów oraz odrywania pracowników od pracy.

§ 4. Centralne obchody dni branżowych (zawodowych) mogą być organizowane nie częściej niż co 5 lat; odstępstwa od tej zasady mogą następować za

zgoda Prezesa Rady Ministrów na wniosek Centralnej Rady Związków Zawodowych.

§ 5. Organizowanie na terenie danego województwa obchodów uroczystości i świąt regionalnych może odbywać się tylko za zgodą przewodniczącego prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej miasta wydzielonego z województwa). Przy wyrażeniu zgody przewodniczący prezydium kierują się w szczególności potrzebą ograniczenia do niezbędnych rozmiarów zakresu i kosztów imprez, nieodrywania pracowników od pracy oraz niepowodowania zakłóceń w funkcjonowaniu zakładów pracy oraz transportu i komunikacji.

§ 6. Ministrowie, prezydium wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych miast wydzielonych z województw) i kierownicy podległych im zakładów pracy mogą przeznaczać na pokrycie kosztów imprez związanych z uroczystościami, o których mowa w § 3, 4 i 5, tylko środki przewidziane na ten cel w budżetach lub planach finansowych.

§ 7. Zaleca się centralnym organizacjom spółdzielczym stosowanie zasad zawartych w niniejszej uchwale.

§ 8. Wykonanie uchwały porucza się zainteresowanym ministrom oraz prezidiom rad narodowych.

§ 9. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 maja 1973 r.

Prezes Rady Ministrów: *P. Jaroszewicz*

Załącznik do uchwały nr 94 Rady Ministrów z dnia 24 kwietnia 1973 r. (poz. 118).

WYKAZ DNI BRANŻOWYCH (ZAWODOWYCH)

Lp.	Nazwa dnia	Termin obchodów dnia
1	Dzień Pracownika Handlu	pierwsza niedziela po 29 stycznia
2	Dzień Metalowca	ostatnia niedziela marca
3	Dzień Pracownika Służby Zdrowia	pierwsza niedziela po 7 kwietnia
4	Dzień Leśnika i Drzewiarza	pierwsza niedziela kwietnia
5	Dzień Pracownika Przemysłu Włókienniczego, Odzieżowego i Skórzanego	pierwsza niedziela po 15 kwietnia
6	Dzień Transportowca i Drogowca	ostatnia niedziela kwietnia
7	Dzień Hutnika	druga niedziela maja
8	Dzień Pracownika Komunalnego	druga niedziela maja
9	Dzień Strażaka	pierwsza niedziela po 15 maja
10	Dzień Teatru	niedziela w trzeciej dekadzie maja
11	Dzień Kultury	niedziela w trzeciej dekadzie maja
12	Dzień Pracownika Przemysłu Spożywczego	ostatnia niedziela maja
13	Dzień Drukarza	ostatnia niedziela maja
14	Dzień Pracownika Przemysłu Terenowego	pierwsza niedziela czerwca
15	Dzień Chemika	pierwsza niedziela czerwca
16	Dzień Stoczniozca	niedziela w trzeciej dekadzie czerwca
17	Dzień Marynarza	niedziela w trzeciej dekadzie czerwca
18	Dzień Rybaka	niedziela w trzeciej dekadzie czerwca
19	Dzień Spółdzielczości	pierwsza niedziela lipca
20	Dzień Energetyka	pierwsza niedziela września
21	Dzień Kolejarza Polski Ludowej	druga niedziela września
22	Dzień Budowlanych	ostatnia niedziela września
23	Dzień Nauczyciela	14 października
24	Dzień Pracownika Łączności	pierwsza niedziela po 18 października
25	Dzień Górnika	4 grudnia
26	Dzień Odlewnika	pierwsza niedziela po 4 grudnia
27	Dzień Naftowca	4 grudnia

39.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO I SKUPU

z dnia 26 marca 1973 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach przemysłu tytoniowego*(Dziennik Ustaw z dnia 14 kwietnia 1973 r. Nr 11, poz. 86)*

Na podstawie art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 30 marca 1965 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz. U. Nr 13, poz. 91) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Przepisy rozporządzenia dotyczą bezpieczeństwa i higieny pracy osób zatrudnionych w wytwórniach tytoniu przemysłowego i wyrobów tytoniowych oraz w składnicach wyrobów tytoniowych i tytoniu przemysłowego, zwanych w dalszej treści rozporządzenia „zakładami”.

2. Zakład obowiązany jest zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki na zasadach określonych w rozporządzeniu również studentom i uczniom odbywającym praktyki zawodowe.

§ 2. 1. Pomieszczenie do przeprowadzania prób laboratoryjnych na stacji wykupu tytoniu powinno być oddzielone od innych pomieszczeń i służyć wyłącznie do tego celu.

2. Odczynniki chemiczne używane przy próbach laboratoryjnych na stacjach wykupu tytoniu należy przechowywać w naczyniach szczelnie zamkniętych i niedostępnych dla osób nieupoważnionych.

§ 3. 1. Pomieszczenia pracy powinny być wyposażone w odpowiednie urządzenia, zapewniające należyłą czystość i wymianę powietrza.

2. W urządzeniach produkcyjnych, wytwarzających w toku procesów technologicznych pyły, gazy, opary i inne szkodliwe dla zdrowia substancje, powinny być zainstalowane odpowiednie urządzenia wyciągowe.

3. W pomieszczeniach produkcyjnych powinny być dokonywane okresowe analizy powietrza w celu ustalenia ilości zawartych w nim zanieczyszczeń, nie rzadziej niż raz na rok.

4. Jeżeli analizy wykażą przekroczenie dopuszczalnych zanieczyszczeń, należy niezwłocznie przedsięwziąć środki mające na celu uzyskanie właściwej czystości powietrza.

§ 4. 1. Filtry pyłów odbieranych z pomieszczeń i urządzeń produkcyjnych powinny znajdować się w oddzielnym pomieszczeniu, posiadającym wentylację wywiewną z urządzeniem do oczyszczania wydalanego powietrza.

2. Schodki prowadzące do zsyków pyłowych powinny być zaopatrzone w poręcze, a szerokość schodków powinna wynosić co najmniej 0,7 m.

3. Urządzenia obrotowe znajdujące się na górnej obudowie cyklonów i multicyklonów powinny być zabezpieczone osłonami.

4. Obsługa filtrów zbierających pył powinna mieć wydzielone, szczelne pomieszczenie o powierzchni

nie mniejszej niż 10 m² z dopływem świeżego powietrza, o ścianach dźwiękochłonnych z możliwością obsłużenia pracy filtrów.

§ 5. W czasie ruchu maszyny lub urządzenia zabrania się dokonywania jakichkolwiek czynności nie przewidzianych w obowiązujących instrukcjach techniczno-ruchowych.

§ 6. Urządzenia i pasy napędowe, na których mogą powstawać ładunki elektryczności statycznej, powinny posiadać odprowadzenia uziemiające.

§ 7. 1. Rękojeści noży powinny posiadać zabezpieczenie uniemożliwiające ześlizgnięcie się ręki na ostrze.

2. Pracownicy posługujący się nożem powinni być wyposażeni w pochwy ochronne do noży.

3. Dostęp do noży do obcinania kukiełek i cygar pracujących w maszynach cygarowych powinien być zabezpieczony w sposób uniemożliwiający powstanie przypadkowego urazu ręki.

§ 8. Elektryczne lampy wziernikowe, oświetlające wnętrza aparatów oraz urządzeń, powinny być hermetyczne i zasilane prądem o napięciu nie przekraczającym 24 V, a także powinny posiadać zabezpieczenie przed stłuczeniem klosza.

§ 9. Sprzęt ochronny zabezpieczający przed działaniem prądu elektrycznego powinien być badany okresowo przez uprawniony do tego dozór specjalistyczny. Niezależnie od tego sprzęt ten powinien być poddawany oględzinom zewnętrznym przed każdym jego użyciem.

§ 10. Przed wejściem pracownika do zbiornika, aparatu lub innego urządzenia technicznego należy zabezpieczyć znajdujące się w nich elementy ruchome przed przypadkowym uruchomieniem oraz przed dopływem wody, pary, gazu lub innych czynników.

§ 11. W miejscach i przy urządzeniach zagrażających zdrowiu i życiu należy umieszczać napisy ostrzegawcze.

§ 12. 1. Zabrania się użytkowania maszyn i urządzeń oraz środków transportu wykazujących usterki mogące być przyczyną wypadku lub nie zabezpieczonych przepisowymi osłonami.

2. Narzędzia i urządzenia stosowane przy wszelkiego rodzaju naprawach powinny być sprawne i właściwe dla danego rodzaju manipulacji.

Rozdział 2

Produkcja tytoniu przemysłowego

§ 13. Zabrania się ręcznego rozcinania części dolnej zawiązek liści tytoniowych po przecięciu maszynowym.

§ 14. 1. Mechanizmy ruchome oraz noże w urządzeniach do przecinania lub żyłowania liści tytoniowych powinny być całkowicie osłonięte.

2. Zespół noży przy przecinarkach powinien być zabezpieczony osłonami o długości nie mniejszej niż 75 cm od obwodu noża w kierunku do stanowiska pracy obsługi.

3. Zabrania się ręcznego ostrzenia noży zainstalowanych w urządzeniach do przecinania liści tytoniowych.

§ 15. 1. Urządzenie typu proktor do wyrównywania wilgotności liści tytoniowych przed fermentacją powinno znajdować się w pomieszczeniu wydzielonym, obudowa zaś tego urządzenia (ścianki, drzwiczki, wzierniki) powinna być szczelna. Podłoga w tym pomieszczeniu powinna posiadać spadek do kratki ściekowej o nachyleniu co najmniej 1°.

2. Klapy kontrolne przy wlocie i wylocie urządzenia typu proktor powinny posiadać specjalne zaczepy do umocowania ich w górnym położeniu, uniemożliwiającym samoczynne opadnięcie.

3. Zabrania się ręcznego rozcarniania liści tytoniowych na siatce przenośnika wewnątrz urządzenia typu proktor.

§ 16. Prowadnice do wózków podstawianych ze skrzyniami pod dozownik nie powinny wystawać ponad podłogę.

§ 17. W razie konieczności oświetlenia wnętrza urządzenia typu proktor należy używać do tego celu lamp przenośnych o napięciu nie przekraczającym 24 V.

§ 18. Jeżeli zapylenie przy dozownikach przekracza ustalone normy, pracownicy zatrudnieni przy ich obsłudze powinni pracować w maseczkach przeciwpyłowych.

§ 19. Zabrania się wszelkich manipulacji przy urządzeniu do żyłowania liści tytoniu w czasie pracy urządzenia.

§ 20. Komory fermentacyjno-klimatyzacyjne powinny znajdować się w halach oddzielonych od innych pomieszczeń produkcyjnych i być wyposażone w dźwiękowe oraz świetlne urządzenia alarmowe, umożliwiające wzywanie pomocy; sygnalizacja alarmowa powinna być zainstalowana w miejscu pobytu nadzoru.

§ 21. 1. W razie konieczności wejścia pracownika do komory fermentacyjno-klimatyzacyjnej powinien on być ubezpieczony przez drugiego pracownika wyposażonego w maskę z doprowadzeniem świeżego powietrza.

2. Stan urządzeń alarmowych oraz urządzeń doprowadzających świeże powietrze dla osoby wchodzącej do komory powinien być sprawdzony przed każdą zmianą.

3. Pracownicy sprawdzający stan tytoniu w komorach fermentacyjnych powinni przedstawić zaświadczenie lekarskie, stwierdzające, że mogą dokonywać tych czynności bez szkody dla zdrowia. Zaświadczenie to jest ważne na okres trwania kampanii fermentacyjnej.

4. Zabrania się prac przeladunkowych w komorach w razie braku oświetlenia wewnątrz komór.

5. Przed rozpoczęciem wyładunku komory powinny być przewietrzone i ostudzone świeżym powietrzem do temperatury nie przekraczającej 30°C.

§ 22. 1. Zabrania się przechodzenia pod płytą prasującą pras hydraulicznych.

2. Płyta tłocząca znajdująca się w pozycji górnej oprócz zabezpieczenia blokującego powinna być dodatkowo zabezpieczona łańcuchem.

3. Zabrania się używania pras, których tłoczniaki mają ruch skokowy.

§ 23. Odsiewacz do tytoniu powinien być szczelnie obudowany.

Rozdział 3

Produkcja wyrobów tytoniowych

§ 24. 1. W czasie wyjmowania lub zakładania noża do krajarki sprzęgło i silnik elektryczny powinny być wyłączone.

2. Noże do krajarek powinny być przetrzymywane i przenoszone w skrzynkach zaopatrzonych w uchwyty, ułożone ostrzami do dołu.

3. W krajalni tytoniu powinno być wydzielone pomieszczenie, mające oświetlenie dzienne i elektryczne dla ostrzenia noży do krajarek.

§ 25. 1. Maszyny do wyrobu papierosów i ich pakowania powinny posiadać instalację świetlną i sygnalizacyjną zasilaną prądem o napięciu nie przekraczającym 24 V.

2. Podniesienie osłony zakrywającej aparat nożowy powinno automatycznie wyłączać maszynę papierosową z ruchu.

3. Urządzenia tnące maszyn papierosowych i przystawek służących do łączenia papierosa z filtrem powinny być zabezpieczone osłonami zapewniającymi bezpieczne osłonięcie zespołu tnącego.

4. Brzegi otworów przy stołach do pneumatycznego zasilania maszyn papierosowych krajanką powinny być gładkie i zapobiegające możliwości skaleczenia rąk.

5. Przepisy ust. 1—4 mają również zastosowanie do maszyn produkujących sztabki filtrowe.

§ 26. 1. Usuwanie papierosów i bibułki z noża rozpruwaczki po wyłączeniu maszyny papierosowej powinno być dokonywane tylko za pomocą specjalnie do tego celu przystosowanego prętu drucianego.

2. Usuwanie uszkodzonych papierosów lub filtrów z poszczególnych zespołów maszyny w czasie jej ruchu powinno być dokonywane za pomocą specjalnie przeznaczonych do tych czynności szczypiec.

§ 27. 1. Nożyczki przy maszynach do wyrobu gilz powinny posiadać osłony zabezpieczające obsługę maszyn przed skaleczeniem rąk.

2. Noże w maszynach do napełniania gilz tytoniem powinny posiadać osłony.

3. Zabrania się ostrzenia noży bezpośrednio na maszynach.

§ 28. 1. Urządzenia tnące celofan i tasiemkę powinny posiadać osłony.

2. Zabrania się manipulowania przy znajdujących się pod napięciem autotransformatorach i zgrzewarkach celofoniarek.

§ 29. Pracownicy zatrudnieni przy pracach związanych z końcowym zaklejaniem kartonów powinni być wyposażeni w rękawiczki dzianinowe wzmocnione włóknem syntetycznym.

§ 30. Noże i ruchome mechanizmy maszyn do szarpania liści tytoni cygarowych powinny być całkowicie osłonięte.

§ 31. Suszenie cygar i cygaretek powinno się odbywać w wydzielonym pomieszczeniu.

§ 32. Młyn do mielenia surowca przeznaczony do produkcji tabaki powinien znajdować się w oddzielnym pomieszczeniu.

Rozdział 4

Transport

§ 33. Ładunek umieszczony na wózku unoszącym powinien być na nim ułożony w sposób zabezpieczający przed spadnięciem, rozsypaniem albo przewróceniem.

§ 34. 1. Hamulce wózków akumulatorowych naładowniczych i ciągnikowych powinny być sprawne, zapewniające zatrzymanie pojazdu na drodze o długości 1 m przy szybkości 6 km/godz.

2. Zabrania się używania wózków akumulatorowych ciągnikowych i naładowniczych, które nie posiadają sprawnie działającej sygnalizacji dźwiękowej i świetlnej.

3. Wózki akumulatorowe powinny być zabezpieczone przed możliwością uruchomienia przez osoby niepowołane.

4. Kierowcy wózków akumulatorowych powinni posiadać wymagane kwalifikacje i sprawdzoną przez lekarza przydatność do wykonywania tej pracy.

§ 35. 1. Wózki do transportu wewnętrznego powinny być wyposażone w koła ogumione.

2. Wózki ręczne do transportu wewnętrznego powinny posiadać na uchwytych osłony zabezpieczające ręce pracowników przed urazami.

§ 36. Tytoń przemysłowy przygotowany do krajania lub krajanka tytoniowa, przenoszone przez przenośnik taśmowy, powinny posiadać wilgotność i temperaturę uniemożliwiającą powstawanie zapylenia lub stężenie oparów nikotyny ponad ustalone normy.

§ 37. 1. Powierzchnia podłogi w pomieszczeniach, nad którymi przechodzi przenośnik podwieszony, powinna być w miejscach drogi przenośnika oznaczona żółtą farbą. Szerokość pasa na podłodze określającego miejsca przejścia przenośnika powinna przekraczać o 0,5 m szerokość urządzenia nośnego.

2. Urządzenia napędzające przenośniki podwieszone powinny być usytuowane w oddzielnych pomieszczeniach, a dostęp do nich mogą mieć tylko osoby upoważnione.

§ 38. 1. Ześlizgi używane do transportu bel tytoniowych powinny posiadać po bokach powierzchni ślizgowej na całej długości obrzeże o wysokości 0,4 m.

2. Otwór do ześlizgu powinien być zabezpieczony klapą z uchwytem oraz poręczą zabezpieczającą przed wpadnięciem.

3. Ześlizgi powinny być ustawione pod takim kątem, aby szybkość ześlizgu bel nie przekraczała 1,5 m/sek, a szybkość końcowa przy odbiorze ręcznym bezpośrednim z ześlizgu 0,75 m/sek.

4. Ześlizg w miejscu odbioru powinien być zaopatrzone w zderzak z amortyzatorem.

5. Na stanowiskach zrzutu i odbioru przy ześlizgach powinna być stosowana sygnalizacja świetlna lub dźwiękowa.

6. Zatrzymane bele tytoniowe na ześlizgu należy popychać lub ściągać tylko za pomocą do tego celu przystosowanych dźwzków.

§ 39. 1. Drzwi prowadzące do kabiny dźwigu powinny być zamykane w sposób zabezpieczający użycie dźwigu przez osoby do tego nieuprawnione.

2. Rozmieszczenie ładunku w kabinie dźwigu nie powinno utrudniać dostępu obsługi do wjazdu bezpieczeństwa i mechanizmu regulującego ruch dźwigu.

Rozdział 5

Magazynowanie tytoniu i wyrobów tytoniowych

§ 40. Zabrania się zrzucania bel tytoniu z górnych warstw stosów, toczenia bel po podłodze oraz stosowania haków do chwytania bel za opakowanie.

§ 41. 1. Przy magazynie powinny być urządzone rampy z daszkiem ochronnym, a przy schodach prowadzących na rampy należy umieścić poręcze ochronne.

2. Przenośny pomost łączący rampę magazynu z wagonem powinien mieć szerokość nie mniejszą niż 1,2 m, krawężniki o wysokości 0,75 m oraz zabezpieczenia przed obsunięciem.

3. Przepisy ust. 1 i 2 mają również zastosowanie przy magazynowaniu wyrobów gotowych.

Rozdział 6

Wymagania higieniczno-sanitarne

§ 42. We wszystkich działach produkcyjnych i usługowych powinny być zainstalowane umywalki z dopływem wody zimnej i ciepłej oraz urządzenia mechaniczne do suszenia rąk.

§ 43. Na stanowiskach pracy wykonywanej w pozycji siedzącej należy stosować krzesła z regulowaną wysokością siedzenia i z oparciem lędźwiowym.

§ 44. 1. Spożywanie posiłków powinno odbywać się w miejscach lub pomieszczeniach specjalnie na ten cel przeznaczonych.

2. Palenie papierosów może być dozwolone wyłącznie w palarniach lub miejscach specjalnie w tym celu wyznaczonych.

Rozdział 7

Przepis końcowy

§ 45. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1973 r., z tym że przepisy § 3 ust. 1 i 2 oraz § 41 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1975 r.

Minister Przemysłu Spożywczego i Skupu:
E. Kołodziej

40.

ZARZĄDZENIE MINISTRA NAUKI, SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I TECHNIKI

z dnia 20 marca 1973 r.

w sprawie zasad obliczania efektów stanowiących podstawę do ustalania wysokości wynagrodzeń za pracownicze projekty wynalazcze*(Monitor Polski z dnia 7 kwietnia 1973 r. Nr 16, poz. 98)*

Na podstawie art. 107 ust. 2 ustawy z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości (Dz. U. Nr 43, poz. 272) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Ustala się zasady obliczania efektów stanowiących podstawę do ustalania wysokości wynagrodzeń za pracownicze projekty wynalazcze, stanowiące załącznik do zarządzenia.

2. W odniesieniu do projektów wynalazczych z dziedziny bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony naturalnego środowiska człowieka ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) mogą wprowadzać dodatkowe kryteria oceny tych projektów wynalazczych, dostosowane do specyfiki podległego im resortu.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z tym że stosuje się do projektów wynalazczych przyjętych do zastosowania po dniu 1 stycznia

1973 r., jak również do projektów wynalazczych przyjętych do zastosowania przed tym terminem, jeżeli ich okresy obliczeniowe zakończyły się po dniu 1 stycznia 1973 r. W odniesieniu do projektów wynalazczych przyjętych do zastosowania przed dniem 1 stycznia 1973 r., dla których część okresów obliczeniowych zakończyła się przed tym terminem, do tych okresów, które zakończyły się przed dniem 1 stycznia 1973 r., stosuje się przepisy zawarte w załączniku do uchwały nr 74 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 1963 r. w sprawie zasad organizowania, kierowania i koordynacji spraw wynalazczości, rozpoznawania projektów wynalazczych oraz zasad wynagradzania i finansowania w zakresie wynalazczości (Monitor Polski z 1968 r. Nr 4, poz. 26).

Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki:
J. Kaczmarek

Załącznik do zarządzenia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 20 marca 1973 r. (poz. 98).

ZASADY OBLICZANIA EFEKTÓW STANOWIĄCYCH PODSTAWĘ DO USTALANIA WYSOKOŚCI WYNAGRODZEŃ ZA PRACOWNICZE PROJEKTY WYNALAZCZE**Przepisy wstępne**

§ 1. 1. W celu ustalenia wysokości wynagrodzenia twórcy pracowniczego projektu wynalazczego należy ustalić:

1) jakiego rodzaju efekty wynikają ze stosowania tego projektu,

2) jakie efekty wynikają z udzielenia licencji, przeniesienia prawa do patentu lub prawa ochronnego, przeniesienia patentu lub prawa ochronnego oraz dochodzenia roszczeń z powodu ich naruszenia, zwane dalej w skrócie „wykonywaniem prawa”,

3) jakie nakłady są niezbędne, aby uzyskać efekty, o których mowa w pkt 1 i 2.

2. Efekty, o których mowa w ust. 1, dzieli się na:

1) wymierne, występujące wówczas, gdy osiągnięte korzyści mogą być wyrażone ilościowo i ujęte rachunkiem (w szczególności: zmniejszenie określonych kosztów, zwiększenie produkcji lub uruchomienie nowych asortymentów wyrobów, a także efekty uzyskiwane w związku z wykonywaniem prawa),

2) niewymierne, występujące wówczas, gdy osiągnięte korzyści nie mogą być ilościowo wymierzone (np. zwiększenie wygody przewozu pasażerów lub niewymierne polepszenie jakości innych usług, ułatwienie obsługi maszyn, wzmocnienie obronności kraju) albo dotyczą takich zagadnień, których ujęcie w rachunku nie byłoby uzasadnione (np. zdrowie i życie człowieka).

3. W razie występowania efektów wymiernych oblicza się wysokość efektu netto i na jego podstawie ustala się wysokość wynagrodzenia twórcy zgodnie z tabelą stanowiącą załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1972 r. w sprawie projektów wynalazczych (Dz. U. Nr 54, poz. 351).

4. W razie występowania efektów niewymiernych wysokość wynagrodzenia określa się szacunkowo zależnie od wartości użytkowej projektu wynalazczego i zakresu jego stosowania, biorąc pod uwagę rozmiary kosztów związanych z ich osiągnięciem.

5. W razie jednoczesnego występowania obu rodzajów efektów wynagrodzenie twórcy ustala się jako sumę wynagrodzeń z tytułu efektów wymiernych i z tytułu efektów niewymiernych.

6. Jeżeli w wypadku, o którym mowa w ust. 5, obliczenie efektów wymiernych daje wielkość ujemną, wówczas wynagrodzenie ustala się jedynie na podstawie efektów niewymiernych (ust. 4).

§ 2. 1. Obliczenie efektów wymiernych powinno być oparte na danych ścisłych, a gdy to nie jest możliwe — na danych przybliżonych. Przez dane przybliżone rozumie się dane, których wielkości nie można dokładnie ustalić z powodu braku dostatecznej ilości punktów pomiaru, konieczności operowania wielkościami średnimi, statystycznymi, ustalenia wielkości danych w drodze analogii (np. na podstawie analizy podobnych rozwiązań technicznych zastosowanych w innych jednostkach) itp. Efekty usta-

lone na podstawie danych przybliżonych określa się nazwą efektów przybliżonych.

2. Wstępne obliczenie efektów, tj. obliczenie przeprowadzone przed zastosowaniem projektu wynalazczego, opiera się na danych przewidywanych, które zalicza się do ścisłych lub przybliżonych, zależnie od możliwości ich ustalenia po zastosowaniu projektu.

§ 3. 1. Za dokonanie obliczenia efektów odpowiedzialna jest jednostka gospodarki uspołecznionej zobowiązana do wypłaty wynagrodzenia za projekt wynalazczy. W związku z tym kierownik tej jednostki powinien zapewnić:

1) właściwe współdziałanie służb technicznych i ekonomicznych przy określaniu danych wyjściowych do obliczenia i przeprowadzenia na ich podstawie rachunku efektu netto,

2) przeprowadzenie kontroli przebiegu wdrażania projektów wynalazczych oraz wielkości efektów faktycznie osiągniętych.

2. Do obliczania efektów i przeprowadzania kontroli, o której mowa w ust. 1 pkt 2, dane ewidencji księgowej są w wielu wypadkach niewystarczające — w związku z tym w decyzji w sprawie przyjęcia projektu wynalazczego do stosowania należy określić, jakie dane, w jakim zakresie i w jaki sposób powinny być bieżąco pozaksięgowo ewidencjonowane dla udokumentowania wielkości efektów faktycznie osiągniętych.

3. W trudnych i skomplikowanych wypadkach obliczenie efektów powinno być poddane dokładnej ekspertyzie.

§ 4. Przepisy dotyczące wyrobów stosuje się odpowiednio do świadczenia usług.

Zasady obliczania efektu netto

§ 5. Efekt netto projektu wynalazczego, stanowiący podstawę ustalenia wysokości wynagrodzenia jego twórcy, oblicza się jako sumę:

1) efektu netto uzyskanego przez stosowanie tego projektu,

2) efekty z tytułu wykonywania prawa.

W razie gdy ma miejsce tylko zastosowanie projektu lub tylko wykonywanie prawa — efekt netto obejmuje odpowiednio jeden z tych efektów.

§ 6. 1. Efekt netto uzyskany z zastosowania projektu wynalazczego oblicza się za okres 12 kolejnych miesięcy, zwany dalej „okresem obliczeniowym”. Efekt ten stanowi różnicę pomiędzy:

1) efektami brutto odzwierciedlającymi korzyści osiągnięte w wyniku stosowania projektu wynalazczego a nakładami niezbędnymi w tym celu — w razie gdy realizacja projektu powoduje zmiany dotyczące produkcji już wytwarzanej (udoskonalenie procesu produkcji, zwiększenie ilości lub modernizacja wyrobów dotychczas produkowanych),

2) wartością produkcji a jej kosztem własnym — w razie gdy zastosowanie projektu ma na celu uruchomienie produkcji wyrobów nowych dla jednostki stosującej projekt.

2. Jako wyrób nowy dla jednostki stosującej projekt traktuje się wyrób, który nie był dotychczas w tej jednostce wytwarzany. Zmiana nazwy handlowej wyrobu lub niektórych jego cech nie upoważnia do uznania wyrobu za wyrób nowy, z wyjątkiem wypadku, o którym mowa w ust. 3.

3. Jako wyrób nowy, o którym mowa w ust. 2, traktuje się wyrób zmodernizowany (udoskonalony) w tym wypadku, gdy przy dotychczasowej charakterystyce technicznej produkcja wyrobu, musiałaby być zaniechana wobec podwyższenia wymagań wynikających ze zmiany Polskiej Normy lub normy branżowej.

§ 7. Efekt uzyskany przez wykonywanie prawa ustala się w wysokości wpływów (opłaty, zapłaty) otrzymywanych z tego tytułu w okresie obliczeniowym. Jeżeli wpływy te obejmują także zwrot nakładów na udostępnione doświadczenia techniczno-organizacyjne (tj. na opracowanie dokumentacji, badania, próby, sporządzenia prototypu itp.), to efekt ten pomniejsza się o zwrot powyższych nakładów.

§ 8. Jeżeli obliczenia nie można oprzeć na ścisłych danych, lecz trzeba wykorzystywać dane przybliżone, których wielkość ulega zmianie w zależności od sposobu ich ujęcia — należy wówczas ustalić wielkość efektu netto w dwóch wariantach:

1) przyjmując dane dla warunków najkorzystniejszych (w których efekt jest najwyższy),

2) przyjmując dane dla warunków najmniej korzystnych (w których efekt jest najniższy).

Na tej podstawie należy ustalić efekt netto w wysokości średniej arytmetycznej wielkości, o których mowa w pkt 1 i 2.

§ 9. 1. Okres obliczeniowy (§ 6 ust. 1) dotyczący wynalazku pracowniczego rozpoczyna się od pierwszego dnia kwartału następującego po rozpoczęciu stosowania wynalazku.

2. W razie zastosowania wzoru użytkowego lub projektu racjonalizatorskiego okres obliczeniowy należy wybrać w taki sposób, aby za podstawę wynagrodzenia przyjąć najwyższe efekty uzyskane w ciągu dwóch lat od chwili zastosowania tego wzoru lub projektu.

3. Okres obliczeniowy nie może obejmować czasu przeznaczanego na próbne stosowanie projektu wynalazczego, badania z tym związane itp. Jeśli po rozpoczęciu stosowania projektu badania te i próby odbywają się nadal, okresy obliczeniowe, o których mowa w ust. 1 i 2, należy odpowiednio przesunąć.

4. Zastosowanie projektu wynalazczego, który rozwija lub uzupełnia rozwiązania będące przedmiotem projektu już uprzednio zrealizowanego, nie przerywa okresu obliczeniowego projektu dotychczasowego.

5. Jeżeli na skutek rozruchu eksploatacyjnego występuje niskie wykorzystanie zdolności produkcyjnych w przedsiębiorstwach nowo uruchomionych, wówczas okres dwóch lat (ust. 2), w którym zawarty jest okres obliczeniowy dotyczący wzoru użytkowego lub projektu racjonalizatorskiego, rozpoczyna się od chwili zakończenia tego rozruchu.

6. Jeżeli projekt wynalazczy stosuje się przez czas krótszy niż 12 miesięcy, to za okres obliczeniowy przyjmuje się faktyczny czas stosowania projektu. W przedsiębiorstwach pracujących sezonowo za okres obliczeniowy przyjmuje się okres sezonu (kampanii).

7. Jeżeli projekt wynalazczy dotyczy wyrobu produkowanego jednostkowo w okresie wykonania (cyklu produkcyjnym) przekraczającym 12 miesięcy, wówczas efekt oblicza się dla jednostki tego wyrobu za cały okres cyklu produkcyjnego bez względu na

jego długość. Przy projektach wynalazczych, które wprowadzają zmiany do dokumentacji projektowej obiektu inwestycyjnego, efekt oblicza się za cały okres realizacji obiektu inwestycyjnego objętego tą dokumentacją.

8. W odniesieniu do wzorów użytkowych i projektów racjonalizatorskich, które znajdują zastosowanie przy wykonywaniu określonych elementów konstrukcyjnych, robót, czynności technologicznych itp., powtarzających się wielokrotnie w ciągu cyklu produkcji lub okresu budowy — przepis ust. 7 stosuje się pod warunkiem, że okres wykonywania tych elementów, robót itp. nie przekracza jednego roku. Sprawdzenia tego warunku dokonuje się na podstawie harmonogramu prac, wynikającego z planu lub normatywnych okresów budowy. Jeżeli warunek powyższy nie jest spełniony, to efekt obliczony według zasad określonych w ust. 7 przelicza się na okres 12 kolejnych miesięcy i określa rozłożenie efektów w czasie według wymienionego wyżej harmonogramu prac.

9. Przepisy ust. 1—8 stosuje się odpowiednio w razie wykonywania prawa.

§ 10. 1. Jeżeli projekt wynalazczy (projekt nowy) opiera się na projekcie już zastosowanym (dotychczasowym), odpowiednio go rozwijając, uzupełniając itp., to:

1) efekt projektu dotychczasowego oblicza się przy założeniu, że projekt nowy nie byłby stosowany,

2) efekt projektu nowego oblicza się na podstawie dodatkowych korzyści, jakie wynikają z zastosowania projektu nowego w stosunku do korzyści z zastosowania projektu dotychczasowego.

W razie niemożności ścisłego podziału efektów na efekty uzyskiwane przez zastosowanie projektu dotychczasowego i projektu nowego, jednostka stosująca te projekty ustala odpowiedni sposób dokonania rozliczenia (klucz rozliczeniowy).

2. Jeżeli dany projekt wynalazczy jest stosowany razem z innymi projektami bądź związany z wdrożeniem wyników prac naukowo-badawczych, konstrukcyjnych lub technologicznych, tak że uzyskiwane efekty są łącznym ich rezultatem, dokonuje się szacunkowo oceny ustalającej, jaką część rozwiązania całości przedsięwzięcia technicznego należy przypisać danemu projektowi wynalazczemu. Za efekt tego projektu przyjmuje się wynikającą z tej oceny część efektów łącznych.

§ 11. 1. Przy obliczaniu efektów należy eliminować czynniki nie związane z zastosowaniem projektu wynalazczego. Czynniki te są w szczególności zmiany techniczne wprowadzone w wyniku stosowania innych przedsięwzięć techniczno-organizacyjnych lub projektów wynalazczych.

2. W celu eliminowania czynników, o których mowa w ust. 1, należy:

1) w obliczeniu uwzględniać tylko te elementy kosztów lub asortymenty produkcji, w których następują zmiany na skutek zastosowania projektu wynalazczego,

2) eliminować ewentualny wpływ innych przedsięwzięć techniczno-organizacyjnych zgodnie z przepisami § 10,

3) stosować ceny, taryfy, stawki zysku itp. w wysokości obowiązującej w okresie obliczeniowym. W

razie zmiany cen, taryf, stawek zysku itp. w okresie obliczeniowym, przy obliczaniu efektów stosuje się stawki (ceny itp.) obowiązujące na początku okresu obliczeniowego.

3. Przy obliczaniu efektów uzyskanych przez stosowanie wynalazku przez okres kilkuletni przyjmuje się jednolicie we wszystkich latach (okresach obliczeniowych) ceny, taryfy, stawki itp. obowiązujące w pierwszym okresie obliczeniowym.

Efekty wynikające z zastosowania projektu w produkcji wyrobów już wytwarzanych

Efekt netto i jego składniki

§ 12. Efekt netto zastosowania projektu wynalazczego w produkcji wyrobów już wytwarzanych (udoskonalenie procesu produkcji, zwiększenie liczby lub modernizacja wyrobów dotychczas produkowanych) oblicza się według wzoru:

$$Ew = U - N$$

w którym:

Ew = jednoroczna wielkość efektu netto,

U = jednoroczna wielkość efektu brutto (efektu nie obejmującego nakładów),

N = przeliczone w odniesieniu do jednego roku nakłady na realizację projektu.

§ 13. Efekt brutto (U) może wynikać z:

1) oszczędności w określonych pozycjach kosztów (wydatków) jednostki, która realizuje projekt wynalazczy,

2) zwiększenia produkcji określonych wyrobów,

3) poprawy jakości wyrobów.

Wymienione wyżej korzyści mogą występować samodzielnie bądź łącznie z innymi. Efekt brutto stanowi wówczas sumę efektów cząstkowych.

§ 14. 1. Nakłady na realizację projektu wynalazczego (N) obejmują:

1) roczną wielkość odpisów amortyzacyjnych środków trwałych nabytych lub wytworzonych we własnym zakresie w celu zastosowania projektu wynalazczego,

2) rozliczone na okres jednego roku, zgodnie z obowiązującymi w danej branży zasadami kalkulacji, inne koszty ponoszone w celu realizacji tego projektu (zakup lub wykonanie we własnym zakresie narzędzi lub przyrządów, koszty ewentualnych adaptacji przedmiotów nietrwałych, koszty szkolenia pracowników, ewentualną odpłatność z tytułu nabycia prawa itp.),

3) jednoroczną wielkość oprocentowania wartości środków trwałych, o których mowa w pkt 1.

2. Do kosztów, o których mowa w ust. 1 pkt 2, nie wlicza się kosztów związanych z opracowaniem i oceną projektu wynalazczego. Nakłady na realizację projektu wynalazczego (N) dotyczą jedynie nakładów, które przedsiębiorstwo musi ponieść w celu zastosowania uprzednio opracowanego i przygotowanego do wdrożenia projektu wynalazczego.

3. Narzędzia, przyrządy, itp., przedmioty nietrwałe wykonywane we własnym zakresie przez jednostkę stosującą projekt wynalazczy i nie ujęte obowiązującymi cennikami wycenia się w wysokości technicznych kosztów wytwarzania, tj. według rzeczywistych kosztów bezpośrednich, powiększonych o

narzut kosztów wydziałowych. Jeśli jednak narzędzia te (przrzędy itp.) nie są wykonywane w wydziałach produkcji narzędzi, lecz w innych wydziałach, w których produkcja ta nie stanowi podstawowego zakresu działalności, do obliczenia przyjmuje się narzut kosztów wydziałowych nie wyższy od narzutu normatywnego (planowanego) obowiązującego w wydziale produkcji narzędzi.

4. Jeżeli nowe środki pracy zakupione (wytworzone we własnym zakresie) w celu zastosowania projektu wynalazczego zastępują inne środki, które:

— są już produkcyjnie użytkowane w jednostce stosującej projekt,

— musiałyby być zakupione w razie zaniechania realizacji projektu,

wówczas nakłady na realizację projektu wynalazczego oblicza się jako różnicę wielkości, o których mowa w ust. 1, tj.:

1) rocznych odpisów amortyzacyjnych — w odniesieniu do środków trwałych,

2) rozliczonych na okres 1 roku kosztów, o których mowa w ust. 1 pkt 2, w odniesieniu do pozostałych środków pracy,

3) jednorocznego oprocentowania, o którym mowa w ust. 1 pkt 3.

Efekty oszczędnościowe

§ 15. 1. Jeżeli stosowanie projektu wynalazczego umożliwia zmniejszenie określonych kosztów, nakładów, strat itp., ponoszonych przez jednostkę stosującą projekt, to należy ustalić:

1) dotychczasową wielkość tych kosztów (nakładów, strat), tj. wielkość, jaka ukształtowałaby się w okresie obliczeniowym w razie zaniechania stosowania projektu,

2) nową wielkość tych kosztów (nakładów, strat), tj. wielkość ich w tym okresie przy stosowaniu projektu.

Na tej podstawie oblicza się oszczędnościowy efekt brutto, odejmując od dotychczasowej wielkości kosztów (pkt 1) wielkość nową (pkt 2).

2. Jeżeli stosowanie projektu wynalazczego powoduje oszczędności w jednych elementach kosztów (nakładów, strat) przy zwiększeniu innych, to w ramach obliczenia, o którym mowa w ust. 1, należy uwzględnić zarówno te oszczędności, jak i zwiększenie kosztów (przykładowo: oszczędności materiałowe pomniejsza się o związane z tym zwiększenie płac wynikających np. z zaostrenia tolerancji obróbki, oszczędności na płacach spowodowane zastosowaniem specjalnego przrzędu pomniejsza się o wynikające wskutek tego zwiększenie kosztu energii na ruch maszyn itp.).

§ 16. 1. Jeżeli oszczędności uzyskiwane dzięki stosowaniu projektu wynalazczego dotyczą bezpośrednich kosztów produkcji określonych wyrobów (półwyrobów, detali itp.), wówczas:

1) dotychczasową wielkość kosztów ustala się, przemnażając wyrażoną w odpowiednich jednostkach naturalnych ilość produkcji tych wyrobów w okresie obliczeniowym przez dotychczasowy, tj. poniesiony przed zastosowaniem projektu, jednostkowy koszt bezpośredni dotyczący tych elementów kosztów, w których następują zmiany na skutek zastosowania projektu,

2) nową wielkość kosztów ustala się, przemnażając tę samą ilość produkcji przez tak samo ujęty jednostkowy koszt bezpośredni poniesiony w okresie obliczeniowym, tj. po zastosowaniu projektu,

3) narzutu kosztów pośrednich — z wyjątkiem pozycji podanych w ust. 2 — nie uwzględnia się w tym obliczeniu. Ewentualne oszczędności, powstające w kosztach pośrednich na skutek stosowania projektu wynalazczego, ujmuje się oddzielnie według zasad podanych w § 17.

2. Obliczając oszczędności, o których mowa w ust. 1, należy:

1) wielkość zużycia materiałów bezpośrednich zwiększyć o narzut zakupu (zaopatrzenia),

2) wielkość płac ujmować jako sumę płac podstawowych i uzupełniających, powiększając je o:

a) narzuty z tytułu ubezpieczeń społecznych,

b) narzut na podatek od funduszu płac i składkę emerytalną (w jednostkach organizacyjnych, w których wynagrodzenia pracowników nie są obciążone podatkiem od wynagrodzeń).

3. Przez dotychczasowy jednostkowy koszt bezpośredni, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, należy rozumieć średnioroczny, rzeczywisty koszt bezpośredni. Jeżeli wyrób, którego dotyczy projekt wynalazczy, produkowano dotychczas na skalę przemysłową przez okres krótszy niż jeden rok, za dotychczasowe średnioroczne koszty należy przyjąć średnie koszty poniesione w skróconym okresie — od początku miesiąca, w którym rozpoczęto wytwarzanie na skalę przemysłową. Średnioroczne rzeczywiste koszty bezpośrednie nie podlegają korekcie z tytułu powstałych odchyłań od obowiązujących cen materiałów nie będących urzędowymi zmianami cen, np. w razie zakupu materiałów odbiegających od norm po cenach innych niż ceny zaopatrzeniowe. Koszty te przyjmuje się w wysokości rzeczywiście poniesionej także wtedy, gdy są one wyższe lub niższe od kosztów wynikających z ustalonych norm. Jeżeli natomiast przed realizacją projektu stosowano przejściowo do obowiązujących norm pracy współczynniki zwiększające czasy zadane, co powoduje przejściowe zwiększenie wynagrodzenia robotników zatrudnionych w systemie akordowym (np. w początkowym okresie wdrażania norm technicznie uzasadnionych lub w czasie opanowywania produkcji wyrobów), jako dotychczasowe koszty robocizny bezpośredniej traktuje się koszty bez uwzględniania tych współczynników.

4. Przez nową wielkość jednostkowego kosztu bezpośredniego, o której mowa w ust. 1 pkt 2, rozumie się wielkość średniego kosztu rzeczywistego w okresie obliczeniowym i do jego obliczenia stosuje się odpowiednio przepisy zawarte w ust. 3. Przy obliczaniu tego kosztu nie uwzględnia się nakładów na realizację projektu, których całość ujmuje się w wielkość N zgodnie z przepisami § 14.

§ 17. 1. W razie gdy oszczędności uzyskiwane dzięki stosowaniu projektu wynalazczego dotyczą pośrednich kosztów produkcji, należy postępować w sposób następujący:

1) jeżeli oszczędność powstaje w elementach kosztów kształtujących się proporcjonalnie do ilości produkcji (np. tzw. koszty ruchu maszyn i urządzeń), to oszczędność obliczać należy w taki sam sposób, jak

w wypadku kosztów bezpośrednich, rozliczając dany element kosztów na odpowiednią jednostkę wyrobu (półwyrobu, detali itp.) w okresie przed zastosowaniem projektu i w okresie obliczeniowym,

2) w pozostałych wypadkach oszczędność oblicza się jako różnicę wynikającą z preliminarzy kosztów pośrednich, sporządzonych dla okresu obliczeniowego w dwóch układach:

a) zakładając, że projekt wynalazczy nie byłby zastosowany,

b) przyjmując stosowanie projektu.

2. Preliminarze, o których mowa w ust. 1 pkt 2, sporządza się według zasad obowiązującej w danej branży ewidencji kosztów. Ujmuje się w nich jednak tylko te pozycje kosztów, w których powstają zmiany na skutek zastosowania projektu wynalazczego, pomijając nakłady na realizację projektu, które wykazuje się odrębnie jako wielkość N, zgodnie z przepisami § 14.

§ 18. Jeżeli projekt wynalazczy ma na celu obniżenie nakładów na zakup lub remont maszyn, urządzeń itp. (np. przez zakup lub wykonanie we własnym zakresie tańszych maszyn, urządzeń itp. zamiast droższych), to wówczas całą oszczędność w nakładach traktuje się jako efekt oszczędnościowy tego projektu. Efekt ten uwzględnia się pod warunkiem, że oszczędności powyższe nie powodują podwyższenia kosztów eksploatacyjnych.

§ 19. Jeżeli w wyniku zastosowania projektu wynalazczego następuje uniknięcie lub zmniejszenie strat nadzwyczajnych (np. kary za przestoje wagonów), to wówczas oszczędność z tego tytułu oblicza się:

1) ustalając na podstawie dotychczasowych danych sprawozdawczych jednoroczną wielkość tych strat, które najprawdopodobniej byłyby poniesione w okresie obliczeniowym w razie niezastosowania projektu wynalazczego,

2) określając na podstawie danych tego projektu stopień, w jakim jego stosowanie przyczynia się do zmniejszenia powyższych strat, i na tej podstawie określając wielkość oszczędności.

§ 20. 1. Jeżeli zastosowanie wynalazku w dokumentacji projektowej lub projektu racjonalizatorskiego w zatwierdzonej dokumentacji projektowej wprowadza zmiany wyrażające się oszczędnością nakładów inwestycyjnych, wówczas całość tej oszczędności traktuje się jako efekt oszczędnościowy projektu.

2. Oszczędność, o której mowa w ust. 1, oblicza się jako różnicę pomiędzy kosztorysową kwotą nakładów inwestycyjnych, nie uwzględniając realizacji projektu a kwotą tych nakładów przy stosowaniu projektu.

3. Jeżeli zastosowanie projektu wynalazczego spowoduje skrócenie cyklu inwestycyjnego i odebranie obiektu przez zleceniodawcę w terminie krótszym od ustalonego, to wówczas przyjmuje się, że wynikający z tego efekt oszczędnościowy wynosi 8% nakładów kosztorysowych (nie uwzględniając realizacji projektu) za ten obiekt za każdy rok skrócenia tego cyklu bądź odpowiednio 2/3% za każdy pełny miesiąc. Efekt ten uwzględnia się pod warunkiem, że

powyższe skrócenie nie spowoduje pogorszenia jakości wykonania danego obiektu.

§ 21. Jeżeli oszczędności uzyskiwane dzięki stosowaniu projektu wynalazczego dotyczą elementów kosztów, stanowiących tzw. „wąskie przekroje” procesu produkcji przemysłowej, budowlanej itp. bądź procesu świadczenia usług, w wyniku czego pośrednim skutkiem uzyskiwanych oszczędności jest zwiększenie produkcji, jaką uzyskuje jednostka stosująca projekt w okresie obliczeniowym, to wówczas wynikający z tego efekt należy dodatkowo uwzględniać przy ustalaniu wynagrodzenia twórcy według przepisów § 22 i § 23. W celu uniknięcia wątpliwości, które z uzyskanych oszczędności powodują wymienione skutki pośrednie, wskazane jest, aby powyższe elementy określać z góry, w ramach opracowywania planu na dany rok (np. oszczędność na pracochłonności robót frezarskich na wydziale X, oszczędność na materiale YZ itp.), stwarzając tym samym dodatkowe zachęty dla ruchu wynalazczego w kierunkach szczególnie preferowanych w danej jednostce gospodarczej.

Efekty zwiększenia produkcji

§ 22. 1. Jeżeli zastosowanie projektu wynalazczego umożliwia zwiększenie produkcji określonych wyrobów w porównaniu z okresem sprzed realizacji projektu, to wówczas oblicza się wynikający stąd efekt brutto jako iloczyn dotychczasowego zysku na jednostce danego wyrobu przez ilość jednostek tego wyrobu stanowiącą przyrost produkcji w okresie obliczeniowym w stosunku do produkcji dotychczasowej.

2. Przez produkcję dotychczasową rozumie się ilość jednostek danego wyrobu wytworzonych w czterech kolejnych kwartałach poprzedzających datę stosowania projektu. Jeśli dany wyrób był dotychczas wytwarzany w okresie krótszym, to ilość wyprodukowanych jednostek należy umownie przeliczyć na ilość przypadającą na okres czterech kwartałów.

3. Przez dotychczasowy zysk jednostkowy rozumie się rzeczywisty zysk osiągnięty w okresie, o którym mowa w ust. 2. Jeżeli dotychczasowy zysk jednostkowy stanowi mniej niż 5% ceny zbytu wyrobu, wówczas za ten zysk przyjmuje się 5% ceny.

§ 23. 1. Jeżeli przedmiotem projektu wynalazczego jest zwiększenie produkcji półfabrykatów, detali, części, podzespołów itp., efekt brutto oblicza się, w oparciu o przyrost ilości wytworzonych półfabrykatów (detali itp.), który nie może przekraczać potrzeb wynikających z wielkości produkcji towarowej i z konieczności utrzymania stanu zapasów środków obrotowych na właściwym poziomie w okresie obliczeniowym.

2. Jeżeli półfabrykaty (detale itp.), o których mowa w ust. 1, nie są przedmiotem obrotu towarowego i w związku z tym nie posiadają ceny zbytu, wówczas wielkość dotychczasowego zysku jednostkowego tego półfabrykatu (detali itp.) ustala się, mnożąc dotychczasowy zysk jednostkowy wyrobu końcowego (tj. wyrobu, do którego wytwarzania służy dany półfabrykat, detal itp.) przez liczbę, jaka powstanie z podzielenia kosztu przerobu tego półfabrykatu (detali itp.) przez koszt przerobu wyrobu, do którego produkcji służą te półfabrykaty (detale itp.). Przepis § 22 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Efekty poprawy jakości

§ 24. 1. Jeżeli stosowanie projektu wynalazczego powoduje poprawę jakości wyrobu, jego unowocześnienie itp., to wynikający stąd efekt brutto ustala się w oparciu o podwyższone ceny tego wyrobu (ceny zbytu lub ceny transakcyjne w razie eksportu wyrobu). Efekt ten oblicza się, mnożąc różnicę pomiędzy zwiększoną a dotychczasową ceną przez ilość jednostek wyrobu wytworzonych w okresie obliczeniowym. W razie gdy poprawa jakości wyraża się polepszeniem struktury gatunkowości produkcji, wówczas do obliczenia efektów przyjmuje się cenę przeciętną z grupy wyrobów, której dotyczy projekt.

2. Uwzględniając efekt obliczony zgodnie z ust. 1, należy zwracać uwagę, czy z podwyższeniem jakości nie wiązała się konieczność zwiększenia określonych rodzajów kosztów produkcji. Jeżeli konieczność ta występowała, to efekt, o którym mowa w ust. 1, należy pomniejszyć o zwiększenie kosztów, obliczone zgodnie z przepisami § 16 lub § 17.

§ 25. 1. Jeżeli pomimo poprawy jakości wyrobu nie następuje zmiana ceny, a dzięki tej poprawie odbiorcy będący jednostkami gospodarki społecznej osiągają określone oszczędności, to efekt brutto poprawy jakości ustala się w oparciu o wielkość tych oszczędności. Efekt ten oblicza się:

1) określając według przepisów § 15—17 oszczędność powstającą w skali jednego roku na skutek zmniejszonego zużycia lub eksploatacji jednostki ulepszanego wyrobu,

2) przemnażając oszczędność, o której mowa w pkt 1, przez ilość tych wyrobów wytworzonych w okresie obliczeniowym.

2. Obliczenia efektu, o którym mowa w ust. 1, dokonuje jednostka obowiązana do wypłaty wynagrodzenia za projekt wynalazczy na podstawie własnych ustaleń (analiz, badań, prób itp.), a w razie niezbędnej potrzeby — informacji głównego odbiorcy.

Efekty uruchomienia nowej produkcji

§ 26. 1. Jeżeli zastosowanie projektu wynalazczego powoduje uruchomienie produkcji nowego wyrobu (półfabrykatu, detalu, części, podzespołu itp.), to efekt netto, o którym mowa w § 6 ust. 1 pkt 2, oblicza się według wzoru:

$$E_w = (c - k) V,$$

w którym:

E_w = jednoroczna wielkość efektu netto,

c = cena realizacji jednostki wyrobu (cena zbytu, pomniejszona o ewentualny podatek obrotowy) lub cena transakcyjna w razie eksportu wyrobu,

k = jednostkowy koszt własny wyrobu, wynikający z kalkulacji stanowiącej podstawę ustalenia ceny zbytu (kalkulacji cenowej),

V = ilość jednostek wyrobu wytworzonych w okresie obliczeniowym.

2. Jeśli różnica $c - k$ stanowi mniej niż 5% ceny pomniejszonej o ewentualny podatek obrotowy, wówczas wielkość efektu netto E_w oblicza się według wzoru:

$$E_w = c \cdot V \frac{5}{100}$$

3. Cena zbytu (c), o której mowa w ust. 1, powinna być zatwierdzona przez uprawnione organy. Jeżeli jednak w chwili obliczania efektów projektu wynalazczego cena nie została jeszcze zatwierdzona, przyjmuje się za podstawę cenę zaproponowaną we wniosku zgłoszonym w przepisany trybie. Jeśli zatwierdzona cena odbiega od ceny zawartej we wniosku, wówczas przeprowadza się odpowiednią korektę obliczenia efektów przy dokonywaniu wypłaty pozostałej części wynagrodzenia twórcy.

4. Przy obliczaniu efektów projektu wynalazczego przed uzgodnieniem ceny transakcyjnej przyjmuje się za podstawę cenę przewidywaną; jeśli cena ta odbiega od ceny faktycznie uzyskanej, dokonuje się rozliczenia jak w ust. 3.

5. Jeżeli projekt dotyczy półfabrykatu (detalu itp.), który nie jest przedmiotem obrotu towarowego i w związku z tym nie ma ceny zbytu, wówczas zamiast różnicy $c - k$ przyjmuje się wielkość tej różnicy obliczonej dla wyrobu końcowego i mnoży ją przez liczbę, jaka powstaje z podzielenia kosztu przerobu tego półfabrykatu przez koszt przerobu wyrobu końcowego. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 27. 1. Jeżeli wyrób nowy zastępuje wyrób już produkowany przez inne jednostki gospodarki społecznej, a jego cena została ustalona w wysokości ceny dotychczasowego producenta, pomimo że wyrób nowy jest lepszy jakościowo, to wówczas efekt ustalony według przepisów § 26 zwiększa się o efekt z tytułu poprawy jakości, obliczony według przepisów § 25.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, w razie gdy zastosowanie nowego wyrobu powoduje wprowadzenie nowej technologii produkcji u odbiorcy.

§ 28. Jeżeli wyrób nowy zastępuje wyrób dotychczas importowany, to efekt netto oblicza się według przepisów § 26, uwzględniając jako wielkość ceny (c) importową cenę transakcyjną płaconą za ten wyrób. W taki sam sposób oblicza się efekt w razie uruchomienia w kraju produkcji półfabrykatów (detali itp.) dotychczas importowanych.

Efekty poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska

§ 29. 1. Za projekty wynalazcze, których stosowanie przynosi efekty w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska człowieka, wynagrodzenie ustala się szacunkowo porównując stan przed zastosowaniem projektu do stanu po jego zastosowaniu, w zależności od stopnia poprawy:

1) warunków higienicznych,

2) stanu bezpieczeństwa pracy w warunkach rzadko zdarzających się nieszczęśliwych wypadków i chorób zawodowych,

3) stanu bezpieczeństwa pracy w warunkach często zdarzających się nieszczęśliwych wypadków i chorób zawodowych,

4) stanu poprawy ochrony naturalnego środowiska człowieka.

Przy ustalaniu tego wynagrodzenia należy brać pod uwagę przede wszystkim: ważność problemu, którego dotyczy projekt, jego znaczenie społeczne, zakres stosowania, wartość użytkową rozwiązania oraz stopień poprawy istniejących warunków.

2. Najwyższe wynagrodzenie przewidziane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1972 r. w sprawie projektów wynalazczych należy przyznawać za projekty wynalazcze, których zastosowanie spowodowało całkowite zlikwidowanie zagrożenia naturalnego środowiska człowieka, warunków pracy szkodliwych lub uciążliwych dla zdrowia itp. w określonych jednostkach organizacyjnych stosujących projekt lub na określonym terenie.

Przepis końcowy

§ 30. W razie gdy realizacja projektu wynalazczego przynosi efekty wymierne, których sposób obliczania nie jest podany w Zasadach, sposób ten ustala jednostka gospodarki uspołecznionej stosująca projekt, kierując się ogólnymi metodami postępowania podanymi w Zasadach, przy zachowaniu metod analizy ekonomicznej obowiązującej w tej jednostce.

INSTYTUT WYDAWNICZY CRZZ — Warszawa, ul. Spasowskiego 1/3

WARUNKI PRENUMERATY

Cena prenumeraty: kwartalnie — zł 10.—, półrocznie — zł 20.—, rocznie — zł 40.—

Institucje państwowe, społeczne, zakłady pracy, szkoły itp. mogą zamawiać prenumeratę wyłącznie w miejscowych Oddziałach i Delegaturach „Ruch”, w terminie do 25 listopada na rok następny.

Prenumeratorzy indywidualni mogą opłacać prenumeratę w urzędach pocztowych i u listonoszy, lub dokonywać wpłat na konto PKO Nr 1-6-100020 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” Warszawa, ul. Towarowa 28 (w terminie do 10 dnia miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty).

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23, konto PKO Nr 1-6-100024.

Sprzedaż egzemplarzy numerów zdezaktualizowanych, na uprzednie pisemne zamówienia, prowadzi Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” Warszawa, ul. Towarowa 28.

Drukarnia Instytutu Wydawniczego CRZZ. Papier gazetowy kl. VIII, 50 g. Ark. wyd. 3; ark. druk. 2,5. Zam. 474/73. R-82. 25750 egz.